

Johann Tarnow

Johannis Tarnovii S.S. Theol. Doct. & in Academia Rostochiensi Professoris, In Prophetam Nahum Commentarius : In quo textus Analyti perspicuâ illustratur, ex fonte Hebraeo explicatur, locis S.S. parallelis confirmatur, à pravis expositionibus vindicatur. Usus verò in Locis communibus ex ipsâ Scripturâ natis & probatis indicatur. Adiectus est in fine index Verborum & Rerum memorabilium

Rostochi[i]: Ferberus, 1623

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730117871>

Druck Freier Zugang

NOVII,
ENOS
MIAE
TARIUS

1097 7-8

49. a. 4.

F. d. pag. 15.

Br. 279 p. Fu

Br. 123 p. Fu

Br. 184 p. Fu

Br. 108 p. Fu

Br. 220 p. Fu

Br. 80 p. Fu

Br. 99 p. Fu

Br. 377 p. Fu

Br. 43 p. Fu

Br. 456 p. Fu

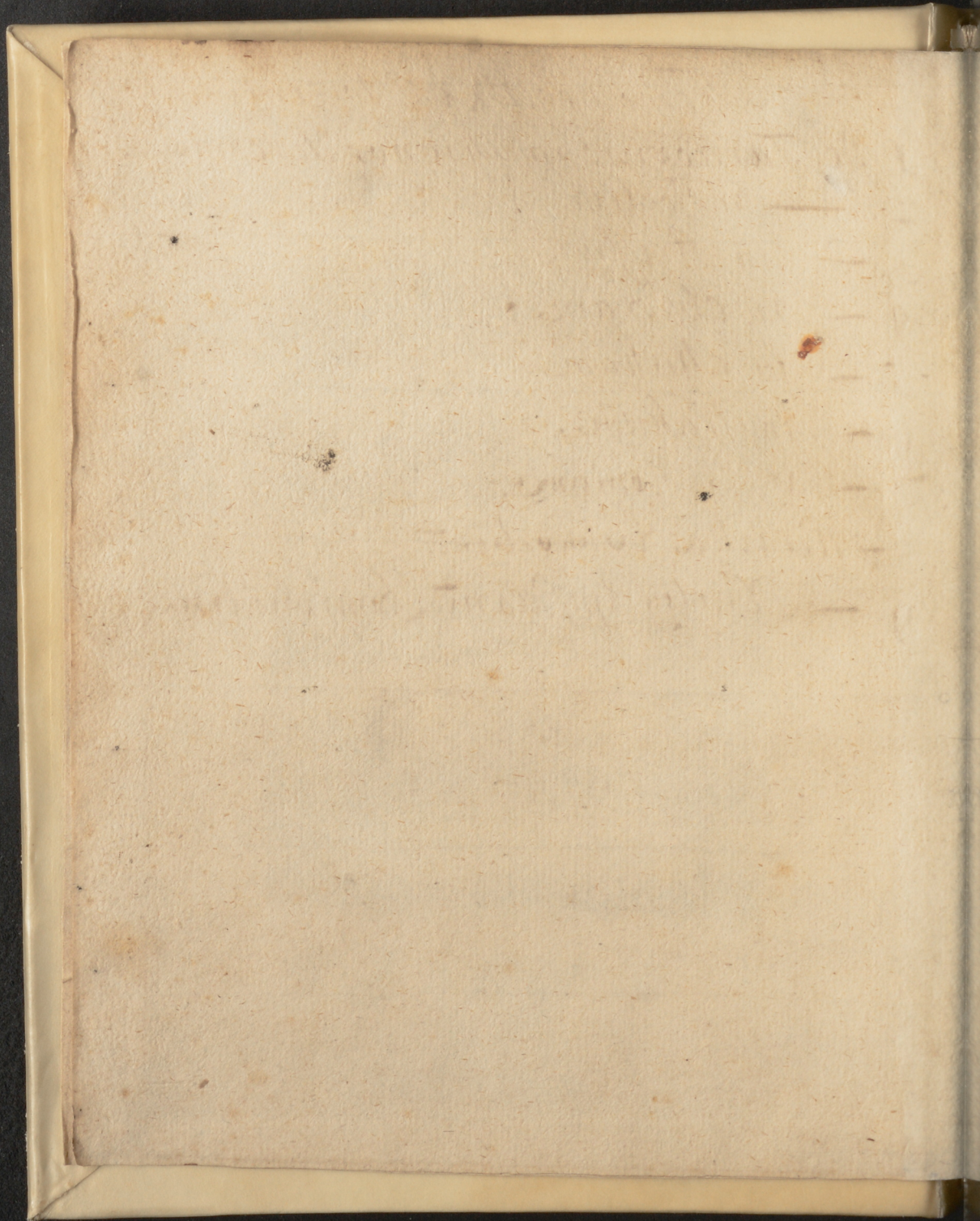
F. d. - 1091' - 8.

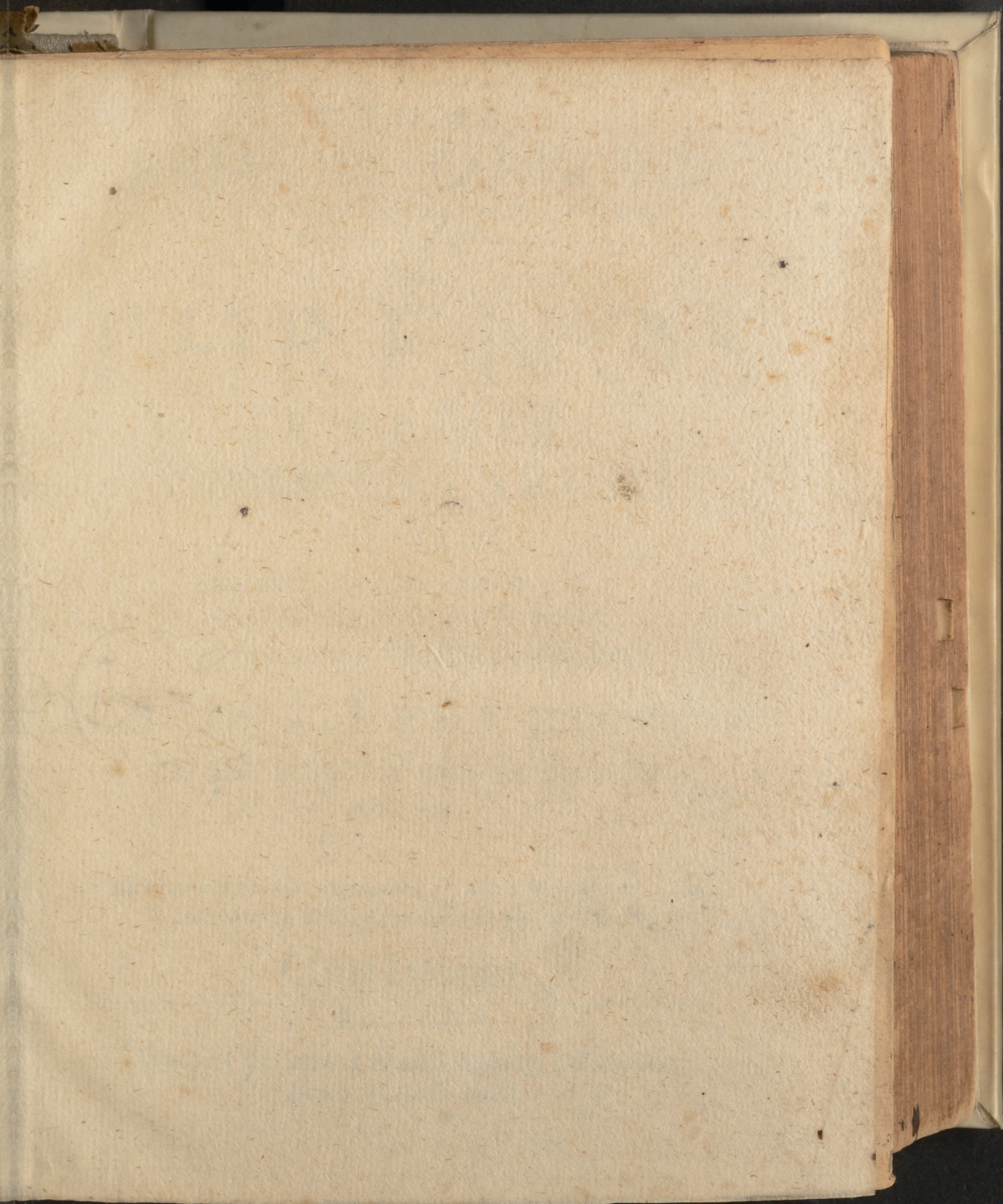
Tomo hoc. LXXV. to continent

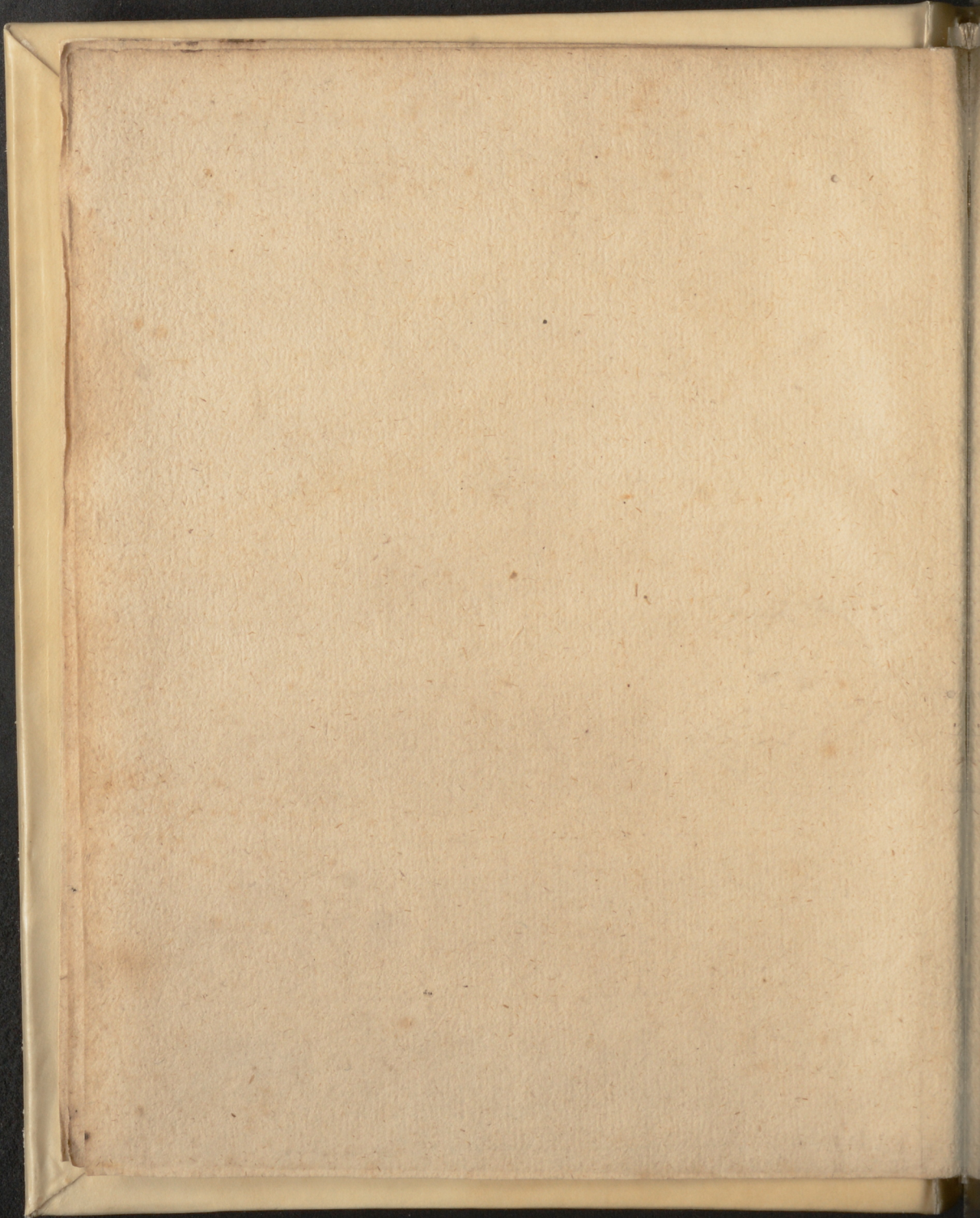
1. Io. Tarnovius: in Threnos Jeremie.
2. — in Joelen.
3. — in Amosum.
4. — in Obadiam.
5. — in chucham.
6. — in Nahum.
7. — in Ierhonian.
8. — Nulla Evangelion.
9. — Nucleus Epistolam Iohannis.

217

F. A. - 1097-18

D. T. O. M. A.
JOHANNIS TARNOVII

S. S. Theol. Doct. & in Academia Rosto-
chensi Professoris,

IN PROPHE TAM
NAHUM
COMMENTARIUS:

In quo textus

*Analysi perspicuâ illustratur,
ex fonte Hebræo explicatur,
locis S. S. parallelis confirmatur,
à pravis expositionibus vindicatur.*

Ufus verò in Locis communibus ex ipsâ Scripturâ
natis & probatis indicatur.

*Adjectus est in fine index Verborum & Rerum
memorabilium.*

Psal. 23. versu 4.

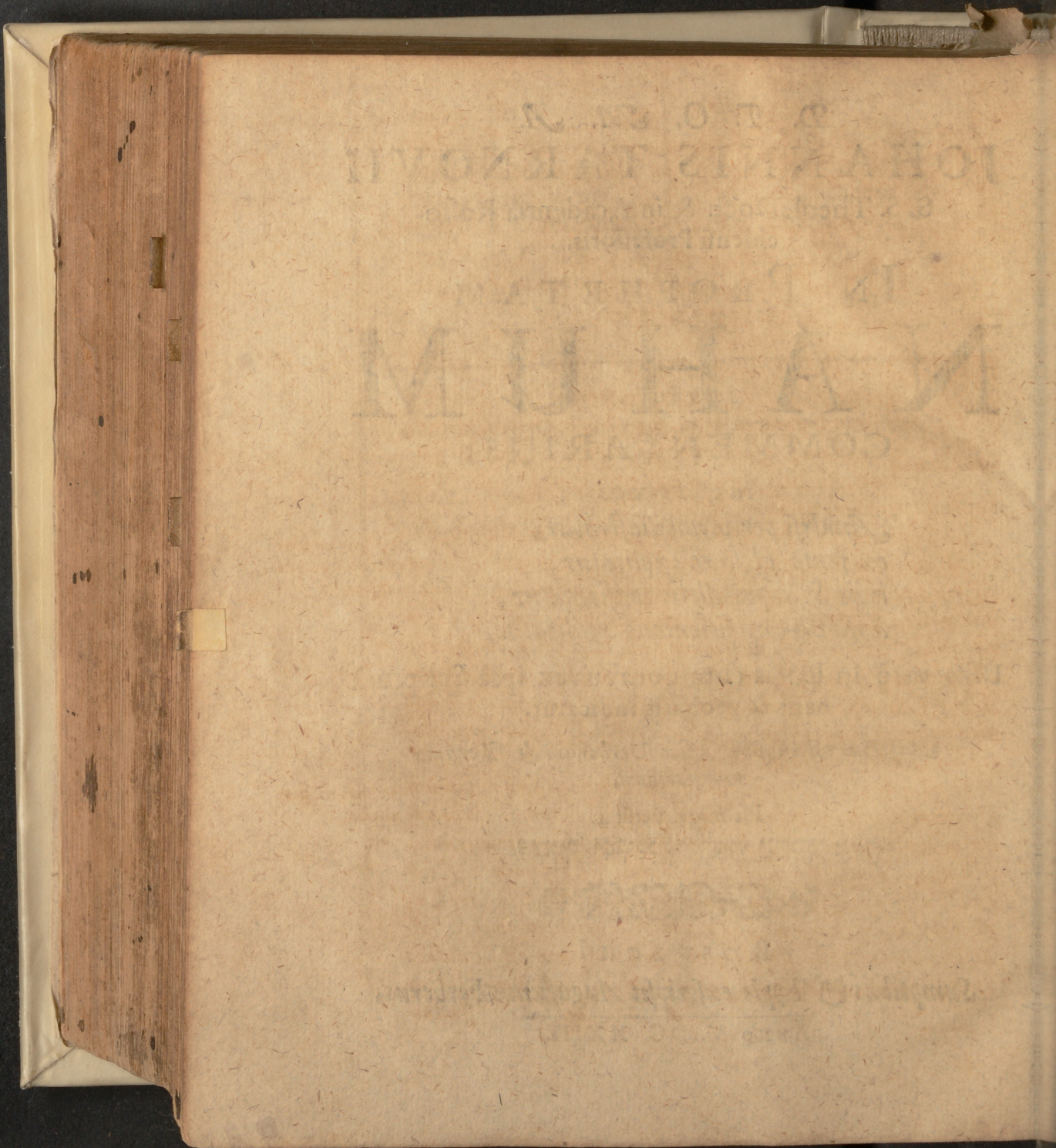
שְׁבִיטָה וּמִשְׁעָנֶתָּה הָמָּה יְיָהּ מֹנִי:

R O S T O C H I

Sumptibus & Typis exscripsit Augustinus Ferberus,

ANNO M. DC. XXIII.

PROLEGOMENA IN NAHUMUM

זה נחמנו ממעשנו :

AD Nahumum ex recensione hebraeorum ^{α 7.}
inter prophetas minores septimum explicandum
quando accedimus, more nostro, sed solito brevius,
quadam praefabimur, visuri, quis, quid, quan-
do, quibus, quâ occasione, quo fine, & quo-
tuplicia prophetaverit.

I. Nahum quis fuerit, paucis ipse indicat in sua prophe-
tia titulo, nempe videns seu propheta ex Elkosch, ^{1. Quis hic pro-} viculo
^{pheta & nominis} Galilæe (ut in h. l. scribit Hieronymus) oriundus. Hebra-
^{ετυμολ.} um nomen נחום si interpretari velis, significatione idem
est, quod נחם i. e. consolator, cum à Rad. נחם i. e. consolatus
est, utrumq; sit deductum, illud integrâ, hoc per apocopen
Gen. 5, 29. literâ ultimâ rescissâ. Et hic quidem omen no-
men habet, siquidem pijs Judæorum reliquijs fuit magno sola-
tio hoc ejus vaticinium: in quo

II. Immensam Dei potentiam describens Assyrijs primùm ^{2. Summa pre-}
sultionem divinam & interitum prädicit: omnes eludendi ^{phetiz.}
hujus divini judicii vias praecludit, & praesidia adimit, ex ho-
stium, quos immissurus est, formidabili descriptione, atq; ex-
emplo aliarum civitatum aequè potentium, DEO fore lon-
gè faciliam harum minarum executionem docet, vi-
delicet ut excindatur Nineve, & imperium ad Chaldaeos
transferatur, quæ omnia faciunt ad consolationem piorum

A 2

Judæo.

*Judaorum, quibus multa mala Assyrij intulerant, quomodo
veri propheta Nahum fungitur officio, securis legem, pavidis
conscientijs Evangelium proponens.*

3. Quando,

III. Quando vixerit, non indicatur. Si argumentum libri respiciamus, maximè probabilis est eorum sententia, qui putant, quod sub rege Hiskia & sequentibus aliquot prophetauerit, sicut latius cum Deo in explicatione historiarum, quas attingit, deducetur.

¶ Quibus.

IV. Quibus prophetaverit, & contra quos, obscurum esse illi non potest, qui ultimum, & primum capitis primi versum inspexerit, de quibus postea.

¶ Quâ occa-
sione.

V. Occasio hujus fuit, Assyriorum in Judæos crudelitas, & horum calamitas, de quâ illi effusè latabantur, hi verò valdè angebantur.

Et Quo fine.

¶ 1. Igitur hoc fine tum Dei jussu prodijt hic Nabu-
mus, ut illis exitium, hisce latum ex tantis malis exitum an-
nunciaret. Scripta autem est hæc prophetia ad nostram do-
ctrinam multiplicem Rom. 15, 4. 2. Tim. 3, 15. 16. quam in sin-
gulis deinceps videbimus. D. Apostolus suo nobis præit exem-
plo, quando ex capitis primi v. ult. vocationem verbi divini
ministrorum esse necessariam probat Rom. 10, 15.

7. Partes propheticæ.

VII. Nos nunc *ἐπελογούμενα* concludemus, ubi dispositionem hujus prophetae generalem exposuerimus, quæ est hæc. Prophetia summa constat hoc Enthymemate. Deus est zelotes adversus impios Ecclesiæ hostes c. 1. v. 2.3 & bonus erga pios hujus cives: Ergo hos salvabit, v. 7. illos perdet unà cum loco suo v. 8. quod postea per sua membra latius explicatur. Prius de hostibus Assyrijs, prædicendo communiter interitum omnium, v. 9. singulariter regis ipsorum cladem v. 14. quæ amplificatur contrario, videlicet Judaorum gaudio, v. 15. Posterius de loco, hoc est, civitate Nineve, cujus excidij denun-

denunciatio constat Narratione c. 2. & Confirmatione c. 3. II. lius membra principalia sunt duo; Unum descriptio, quâ comprehenduntur I. Antecedentia, ubi depingitur hostilis adventus v. 1. 2. & exercitus v. 3. 4. II. Resipsa, nempe oppugnatio v. 5. ac expugnatio v. 6. III. Consequentia v. 7. seqq. Alterum membrum est clausula Epiphonematica v. 13. Hac, confirmatio, quâ c. 3. continetur, partim veras excidij causas ponit, injustitiam v. 1. 2. 3. & Idololatriam v. 4. 5. 6. 7. partim falsas fiducia causas tollit vers. 8. seqq. de quibus postea in avâ-
λίσσῃ specialiori.

CAPUT PRIMUM. ARGUMENTVM.

Deus in hostes suos populiq; sui maleficos potentissimus & severissimus: In bonos verò & fideles gratiosus, minatur vastitatem civitati Nineve, imò toti Assyriorum regno, & hinc Judæos consolatur, quod minimè ab horum duce Sennacheribo sint capiendi, sed ejus mortem citò audituri, & deinceps tranquillè sua festa celebraturi.

Summa.

Partes capituli alij populari modo constituunt quinque, Ἀνάλογος
ita ut sint in I. prolegomena quædam. II. Thesis, Deū irasci popularis.
hostibus suis, eosq; vindicatum. III. Antithesis, Deum suæ
Ecclesiæ curam agere, eamq; defensurū. IV. Conatus & Ma-
chinationes Assyriorum contra Judam Deum repressurum.
V. Evangelij concionem in Juda inchoandam esse, nimirum
tempore Messie, quomodo à posteriori docet, eos tam diu esse
conservandos. Nos duas faciemus partes, Ἰντιμαφὴν ἔπεφην-
τοίαν. Illa complectitur prophetia hujus materiam seu argu-
mentum, formam & modum revelationis, & causam instru-
mentalem, per quam est divulgata v. 1. Hujus summa hoc con-
tinetur Enthymemate, Deus est zelotes adversus impios & bo-
nus er-

alia.

partes duæ.

I. Ἰντιμαφὴν.

2. ἔπεφηντοίαν.

continetur

Enthymemate.

Ejus antecessens, huius membrum. 1.

2.
& Consequens:
Ejus membrum 1.
2.

nus erga pios. E. illos perdet, hos salvabit. Hæc verò particulatim explicantur. Nam antecedentis pars prior de zelo & æstu iræ divinæ adversus Ecclesiæ hostes proponitur v. 2. amplificatur I. occupatione, quam solvit distinctione objectorum: Est quidem bonus Deus, sed non ita, ut absolvat perseverantes improbos v. 3. II. Effectorum iræ Dei enumeratione, quæ fit generatim in fine v. 3. & speciatim, si quidem Deus mare arefacit v. 4, montes commovet, orbem concutit, v. 5. homines consumit v. 6. Pars posterior de bonitate & amore Dei erga pios v. 7. parte priori. Porro consequentis in Enthymemate pars una de salute piorum explicatur v. 7. parte posteriori. Altera de perditione hostium proponitur in universum v. 8. exponitur per membra, quorum primum de hostibus Assyrijs in hoc capite absolvitur, prædicendo primum communiter interitum omnium, quem proponit versu 9 initio, exponit, prius, modo unâ vice vos consumet, v. 9. posterius, similibus tribus v. 10. & causis, impulsivâ, quæ sunt peccata hostium, v. 11. ac finali, quæ est Ecclesiæ liberatio v. 12. 13. Deinde singulariter de rege ipsorum tradit, quod Deus sit ipsius nomen deleturus, idololatria instrumenta aboliturus, sepulchrum in templo dispositurus, & famam vilem redditurus v. 14. quæ amplificat à contrario, nempe securitate & pace Judæorum, quam describit à factis & causâ, nempe interitu hostis, v. 15.

PARS PRIOR.

Inscriptio libri
huius.

Vers. 1.] Inscriptio huius prophetia ita habet: Prophetia onerosa Nineves, Assyriorum metropoleos, per quam tamen Synechdochicè totum intelligitur regnum, Nahumi Elkoschæi liber visionis seu prophetiæ, per visionem supernaturalem à Deo ostensa, Obad. 1. Prophetia onerosa in
textu

textu hebraeo dicitur נָשָׂא אֶל־נָשָׂא i. e. susculit, portavit, propterea quod significat nunciū tristem & minarum plenū, qui eos, contra quos est sublatu, premit, ut pondus magnum, dum scelera corripit, & pœnas ferendas denunciât, estq; communis tristium prophetiarum titulu. Vide Jes. 13. 1. & 15, 1. 6. & 17, 1. & 19, 1. & 21, 1. 11. 13. Jer. 23, 33. 34. seqq. Hab. 1, 1. Zach. 9, 1. & 12, 1. Mal. 1, 1. Hoc loco verò in specie est contra Nineven & Assyriorum regnum directâ hac comminatio, quomodo genitivi recti apud hebraeos sæpè passivè significant, ut prophetia Nineves sit de Nineve, vel contra eam directâ, quod & sequentia satis demonstrant. Est enim hæc visio velut fecialis epistola, qua Nahum nomine sui Imperatoris summi, i. e. Dei, bellum Assyrijs indicit, quem propterea statim describit, consiliūq; ejus & causas ira commemorat, belliq; modum ac progressum subjicit. Quod de constructione dixi, valde illustratur ijs quæ habet Lutherus b. m. in cap. 2. Galat. v. 7.

נָשָׂא
quid sit.

LOCI COMMUNES.

Ex versu 1.]

I. Prophetia onerosa] Cum Deus per prophetas hominibus peccato pollutis & gravissimas pœnas promeritis excidium futurum prænu- Deus aialum
ciat, & vult, ut pœnitentiâ actâ illud evitent, illos absoluto aliquo de- prædicat ut ca-
creto perdere non constituit: vide Amos 3, 6. 7. 8. & Jon. 1, 2. & discunt veatur.
hic verbi divini ministri, non tantum suum esse proponere Evangelij pro-
missiones, sed etiam minas legales, quæ de re pluribus dictum est in Amos
1, 2. L. C. 2.

II. Nineves] Cum propheta hic vaticinatur contra Nineven Peccata argu-
urbem longè maximam, docemur, verbi præconum esse, ut sine δεῖται- enda sunt
ἀνψί & libere loquantur, testantes parvo & magno, quæ sunt in Mose & ἀδεῖται-
prophetis, exemplo Pauli. Act. 26, 22. 26. Johannis Baptiste, Matth. 14, ἀνψί.
4. Nathan, 2. Sam. 12, 7. Elia 1. Reg. 18, 18. & 21, 19.

III. Liber visionis] Id tantum docendum est in Ecclesia, quod Docenda sunt
Deus in sacris ostendit literis 1. Pet. 4, 11. Act. 26, 22. Jes. 8, 20. divina.

PARS

CAPUT PRIMUM
PARS POSTERIOR.

Zelotes.

Cur ter idem re-
petatur.

*Vers. 2.] Et satis benè propheta potentissima monarchia denuntiaturus excidium ter maximi rerum omnium monarcha justitiam, & potentiam prius commendat hoc modo: Deus fortis, heb. **נָא**, duvards na iqvods ab **נָא** i. e. fortitudine ac virtute, quæ omnis in & ab ipso, ut eum opponat dijs gentium, qui nihil sunt, nihil possunt Psal. 115, 3. qua de re dictum est in Jon. 2, 8. Zelotes Exod. 20, 5. & 34, 6. qui in cultu suo non fert rivalem, & pro Ecclesia suâ sponsa ad iram concitatur, cum eam indignis tractari modis videt, vide Joel 2, 18. Quando enim Assyrijs Deus tanquam virga uti in castigandis Judæis decreverat, ipsi pro sua libidine Dei populum perdere constituerunt, quod Deus jam se puniturum minatur, Confer Jes. 10, v. 5. 6. 7. seqq. Zach. 1, 14, 15. neque tantum Zelo accenditur Deus, verum etiam suas minas potenter exsequitur, siquidem ultor est Jehova Psal. 94, 1. certissimus, inquam, ultor est Jehova super impænitentes, & gravissimè ac vehementissimè excandescens, heb. **בַּעַל חַמָּה** i. e. Dominus excandescentiæ, ille ad quem jure hujus rei pertinet dominium, quiq; suam rectè potest moderari iram, ne injustè irascatur, sicut **בַּעַל כָּנָף** avis dicitur, quæ pennis valet, & pro libitu ijs rectè uti potest, de quo loquendi genere vide Drus. l. 10. obs. c. 22. & Lexicographos in voce **בַּעַל**. Quin etiam ad mysterium Trinitatis pro tempore obscurius indicandum & ad magnam εὐφραν & asseverationem indicandam idem ter propheta hic repetit, ultor est Jehova in hostes suos, quippe qui sunt Ecclesia hostes, quæ est Dei peculium, sic infra v. 9. nec facile aut citò deponit iram, contra illos conceptam, sed eam asservat in inimicos suos, & qui criminum, quæ pænitentes admisserunt, memoriam ad pænam non retinet, is impænitentium suorum hosti-*
um in-

um injurias in memoria semper habet recentissimā, ne pū, quando hoc & similia prophetarum vaticinia aliquandiu differre vident, Deum suae ira oblitum credant. In textu autem hebraeo ex hebraismo notissimo deest nomen conveniens ex precedentibus & contextu toto supplendum, quomodo verbum נטר aliās simpliciter positum de ira asseruatione usurpatur Lev. 19, 18. Jer. 3, 5. 12. Psal. 103, 9. Confer Mich. 7, 8. ubi similem habuimus phrasin.

נטר

asseravit iram

Vers. 3.] Sed quia hic objici poterat illud in scriptura de Dei longanimitate & misericordia μακροθυμίας, propheta jam statim praecipit, Jehova quidem longanimis est, hebr. אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵינוּ i. e. latinè, si velis interpretari, longus seu tardus irarum (de qua phrasi diximus Joel. 2, 13.) & magnus virtutē hebr. אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵינוּ magnus roboris (ita ut major sit εὐφραδς in rectione horum verborum) ne quis putet talem Dei longanimitatem, patientiam & punitionis expectationem esse ex defectu virium, sed ita habendum, quanquam Deus posset improbos, si vellet, uno momento & dictum factum perdere, qua est virtute & robore, tamen differt pro sua lenitate summā poenam, ut habeant resipiscendi spatium: quod si obstinati negligunt,

Deus longanimis.

Compensat longos post gravitate moras,

quando quidem per ejo justitiam fieri non potest, ut omni- נִקְמָה בְּנִקְמָה רָא
nò absolvat nocentem, tanquam innocentem, imò absolven-
do eum non absolvet, h. e. si hebraismum explices, ullo pacto
non pronuntiabit innocentem, coram quo innocens, si stricto
jure cum eo velit agere, non est innocens, Exod. 34, 7. Buxto
thes. 463. Graci suo modo per participium quodammodo
hanc locutionem adumbrant h. l. αὐτῶν & αὐτῶν. Qua ve-
rò hujus severitatis causa? Hæc scilicet, quoniam cum præ-
fractis peccatoribus Jehova via & administratio est valde

Nubes pulvis pedum Dei est.

B

formi-

formidabilis & potens, cum turbine & procella, & proinde coram eo improbus non amplius erit Prov. 10, 25. qui est velut stipula, Psal. 1, 4. Deus enim in cælo est, & quicquid vult, facit Psal. 115, 3. inceditq; (σὺ ἀνθροπῶντος de eo velimus loqui & cogitare) per nubes, ut homines per terrâ pulverem, celerrimeq; progreditur, ut nubes in aëre volantes, Jes. 19, 1. & 60, 8. & sic nubes pulvis pedum ejus est, dum disponit densas nubes in vehiculum suum, Psal. 104, 3.

Mirabilia in natura Deus facit.

Vers. 4.] Hujus verò potentie Dei hætenus descripta effecta quædam porro explicat, quæ in elementis cernuntur, aquâ præsertim & terrâ, ejusq; partibus firmissimis montibus, quos non tantum sæpe suo honore Deus privat v. 4. sed etiam quandoq; commovet, & de loco transfert v. 5. ubi observatio tenenda est illa, quod scriptura in prophetis sæpè commemorare soleat mirabilia in natura, quæ tamen à Deo solo fiunt, ut istis malos terreat, vide supra Amos 4, 13. & 5, v. 8. Deus enim est ille potens monarcha, qui increpans mare arefacit subito Jes. 50, 2 & omnia flumina, cum vult, exsiccat, sicut testantur exempla, quæ vide Exod. 14, 22. Jos. 4. 2. Reg. 2. Psal. 66, 6. & 106, & 107. Plin. l. 2. nat. hist. c. 85. & 103. & in N. T. Marc. 4, 39. Luc. 8, 24. (ubi verbum hebræum מַלְאָךְ per ὁμιλῶν optimè explicatur) idem Dominus potens est in terra, siquidem facit, ut languescat Baschan & Carmel montes fertilissimi & amœnissimi, vide Joel. 1, 10. 12. Amos 4, 1. Mich. 7, 14. & flos Libani languescat, omnis ejus honor ac decor in floribus, arborumq; folijs pereat.

מַלְאָךְ
ὁμιλῶν

Creaturæ metu
divinæ potentie
contremiscunt.

Vers. 5.] Quin & ipsi montes commoventur ab eo, metuq; divina potentia contremiscunt Exod. 19, 18. Ps. 18, 8. & 68, 8. & 114, 4. & 29, 5. 6. Matth. 17, 20. Amos 4, 13. & colles sese dissolvunt, Ps. 46, 7. & 97, 4. 5. Mich. 1, 4. Amos 9, 13. & in terra motu ipsa tellus se attollit à conspectu ejus, hoc est,

metu

metu ejus (ut hunc hebraismum explicuimus in titulo psalmi tertij) & cohorrescit orbis habitabilis cum omnibus habitantibus in eo, qua certè sunt mira, sed tamen vera divina potentia effecta, in quibus hic subest vis argumenti à magis ad minus: si enim Deus, cum vult, elementa potest mutare, quomodo non possit regnum Assyriorum, cum libet, evertere! Undè meritò generalis hæc sequitur conclusio: nihil igitur Deo potest resistere, cujus ira est velut ignis omnia consumens.

Vers. 6.] Coram indignatione ejus qui subsistat, aut in statu suo permaneat? & quis consistat in æstu iræ ejus? Interrogatis affirmativa.
ne ullus quidem, quantumvis potentiissimus, qualem negativam responsionem in scriptura talis affirmativa innuit interrogatio. Nam quis possit esse coram eo salvus, quum excandescencia ejus copiosè effunditur, velut pluvia cum tonitru, & velut ignis in fulmine accensus, quomodo Deus ipse ignis consumens appellatur Deut. 4, 24. Hebr. 12, 29. & ira ejus accendi & extinguì dicitur Jer. 44, 6. & 7, 20. 2. Chron. 34, 21. 25. & hebraum verbum יָרַד quod h. l. adhibetur, de pluvia largiori, quæ funditur super terram, usurpari solet, Exod. 9, 33. 2. Sam. 21, 10. Job. 3, 23. & omninò alludere videtur propheta his verbis ad historiam eversionis Sodoma, quando copiosè effusa est pluvia sulphuris & ignis Gen. 19, 24. sicut paulò post v. 8. ad historiam diluvij digitum intendit. Cum verò ita Dei excandescencia effunditur, ipsæ rupes evertuntur ab eo Matth. 27, 51. Jer. 4, 23. 24.

Vers. 7.] Et sic Deus in suos hostes malos est potentiissimus: jam videamus, quàm bonus & graciosus idem sit erga bonos & timentes sui. Nam quanquam Jehova est malis formidabilis ex justitia, tamen bonus est bonis ex misericordia, cum benigno benignum, & cum puro purum se prabet, ut

cum perverso eluctatur, Psal. 18, 26. 27. & quia illis bonis, quos ipse de mundo elegit, Joh. 15, 19. multum calamitatum semper obvenit in hac vita, ipse his robori est, vel potius, ut habent verba hebraea *עֲזָרָה*, in robur, Buxtorf. th. 454, 455. tempore angustiae Ps. 91, 15. quando animum eorum contra mala obfirmat, ne desperent, quia agnoscit, novit cum affectu, & probat (sicut prolixè de verbis notitia apud hebraeos, eorumq; significatione in scripturâ usitatâ dictum est in Psal. 1, 6.) ita ut juvet & nunquam deserat, nec sinat perire (sicut eos, quos scientia approbationis non novit Matth. 7, 23.) fide se recipientes ad ipsum, ut pulli gallinaei sub alas gallinae, quæ est vocis hebraeae emphasis declarata Psal. 2, ult. & 5, 12. sicut in hac ipsa re, de qua agit propheta, rex Hiskia exemplo est 2. Reg. 18, 5. 2. Chron. 32, 8. & Lothus in deletione Sodoma Gen. 19. quia semper firmum illud fundamentum Dei subsistit, habens hoc sigillum, Dominus novit i. e. probat, curat, tuetur eos, qui sunt ipsius 2. Tim. c. 2. v. 19.

Affyrijs par pari
referetur.

Inundatio & a-
quæ notant ali-
quando calami-
tates.

Vers. 8.] Hactenus Deus, sequitur *יְהוָה*, in quâ propheta, quæ suprâ dixit de potentia Dei, ad Affyrios accommodat, usq; par pari relatum iri ex pœna talionis minatur, ut, quod alijs fecerunt, id ipsis, Deo mirabiliter ita dirigente, nunc accidat, cum prædicit fore, ut, quemadmodum exercitu suo Judæam aliasq; ditiones pervaserunt, sic terram eorum Chaldaei invadant, & ut ipsi multas deleverunt urbes, sic illorum metropolis Ninive deleatur, quam cladem insigni metaphora ab aquis desumptâ irundationem seu diluvium nuncupat, sicut Psal. 32, 6. eadem vox omnis generis calamitates denotat, quemadmodum & vox aquæ, Psal. 18, 17. & 32, 6. & 69, 2. 16. & 124, 4. 5. & 144, 7. & Esaias c. 8, 8. hanc eandem expeditionem atq; irruptionem bellicam, sicut & Dan. c. 11, 40. similem belli apparatus appellat exundationem: Sic autem

autem habent propheta nostri verba: Itaque, cum Deus tantum paternè curet fideles, inundatione tandem prorsus pervadente, postquam sæpè bellorum fluctibus infestata est Nineve, affecturus est Deus consummatione, & omnino internecone delebit, Jer. 4, 27. & 5, 10. & 30, 11. & 46, 28. Ezech. 11, 13. & 20, 17. locum illius, Nineves inquam, urbis illius maximæ Jon. 1, 2. & 3, 2, 3. quod in textu hebræo affixum fœmin. generis satis innuit, quod ad præcedens masculinum, referri haud potest. ubi nota, quod in scriptura sæpè rei aliqujus locus perire dicatur, cum perit ipsa, Psal. 37, 35. 36. Dan. 2, 35. Apoc. 12, 8. & 20, 11. & in urbe illa inimicos ejus, puta populi Dei, de quo versu præcedente נִינְוֵה persequi faciet Deus tenebras, h. e. immittet omnis generis calamitates maximas, quibus mandabit, ut hos malos persequantur, quæ scriptura stylo tenebra dicuntur, ut supra aliquoties probatum, vide Joel. 2, 2. Mich. 7, 8. Quomodo autem Nineve, antequam planè inundatione hac pervadente, prorsus deleberetur, bellis sit attrita & fracta, apud alios licet videre historicos, & vel hinc licet cognoscere, quod primum Phraortes rex Medorum eam diutissimè obsessam, & Cyaxares filius ejus post eum tenuerint. Deinde à Scythis occupata est in ea expeditione, cujus meminit Jeremias cap. 49, 34. Tertio à Cyaxare iterum debellatis Scythis fuit capta, ac tandem, ne amplius Assyrii freti hujus urbis oportunitate contra Medos rebellarent, ab Astyage eversa est, sicut hoc loco alij copiosius id explicant.

Nineve everte-
tur.

Locus rei perire
dicitur, quum
ipsa perit.

Tenebræ i. e. ca-
lamitates.

Nineve bellis
fracta.

Verf. 9.] Cum verò consumptione affecturus sit Deus Nineven, & factururus, ut sui populi hostes persequantur varia infortunia, quid est, quod vis, ô Assyrii, & imprimis Ninevita (ad hos enim sequens directæ est apostrophe) cogitatis, & adversus Jehovam consilium capiatis? quando de ejus po-

B 1

pulo

Benoni pro paulo post futuro.

Non surget bis angustia, est comminatio, non consolatio.

Triplex similitudo.

1. à spinis.

2. ab ebrijs.

3. à stipulâ.

pulo perdendo deliberatis, & contra Ecclesiam multa molimini, quæ Deus audit & cognoscit *Zeph. 2, 8.* cum vos corde & ore ita proloquimini, quod is nequeat suum populum contra vos defendere, *2. Reg. 18, & 19. & 2. Chron. 32.* an putatis eum non posse perficere, quod minatur? Ecce, ut dixi, consumptione vos affecturus est, imò, ut habeant verba hebræa, consumptionem ille est faciens, i. e. quam celerrimè factururus, ac tam certò, ac si jam faceret, quomodo sæpè in lingua hebræa præsens pro paulo post futuro poni alià multis exemplis probavimus. Nunc vide *Amos 2, 13. Jon. 1, 3. Adde Gen. 19, 13. 14. & 48, 21. & 50, 5, 24. Exod. 12, 33. 1. Mac 1, 6. Act. 27, 6. Matt. 3, 10. & 17, 11. 1. Cor. 15, 35. Chemnit. p. 2. Harm. Evang. l. 3. p. 54. 55.* Et ne putetis, posse fieri, ut sicut antehac factum est aliquoties, vires recolligatis, jam ita vos affliget una plaga, ut non opus sit iteratione *1. Sam. 26, 8.* non surget bis angustia, quia primâ clade planè perdimini, propter obstinatam vestram malitiam, cum suos Deus castigare solet modicè, & cum quadam mensurâ, *Jer. 10, 23. 24. & 30, 15. Esa. 28, 24. & 48, 9. 10. 11.* Hæc explicatio se magis mihi probat, quàm altera vulgata, quasi hæc sint dicta de Israelitis, quod eorum hostes non sint duplici potituri victoriâ, nec ipsi bis eadem afficiendi clade: Prior enim expositio scopo propheta magis quadrat, & ex loco parallelo paulò antè adducto confirmatur, ut taceam, quod etiam omnia ita melius cohæreant, sicut & sequens similitudo triplex innuit, quâ omnimoda Assyriorum adumbratur deletio, quos alloquitur propheta, non autem pios. De reliquis vide *Exercit. bibl. edit. secund. p. 146. 147.*

Vers. 10.] Prima desumpta est à spinis, quæ colligata in fasciculum, simul comburuntur, ita ut nihil ex illis supersit: Secunda ab ebrijs, qui faciliè superantur & trucidantur: Tertia à stipulâ, quæ nullo negotio incenditur, & facillimè à flammâ

flammâ prorsus absumitur. Nam adhuc parum restat tem-
poris (siquidem particula וְ hoc loco pro וַ ponitur, ut
Job. 1, 16. Psal. 94, 13. Jon. 4, 2.) tum æquè ac spinæ perpleo-
xæ Psal. 58, 9. perplexi & impediti erunt Assyrij, foris ab ho-
ste circumclasi, & intus cum animis suis inextricabilibus im-
plexi difficultatibus, ita obstupesciti, ut nesciant omnino,
quid consilij capiant, Confer Zephan. 2, 13. Es. 33, 12. Mich. 7, 4.
Nam velut spinæ, cum sunt ita implicata ut dissolvi facile
non queant, simul à rustico conjiciuntur in ignem: Sic Deus
hos, qui seipso rebus intricatis implicauerunt, simul in belli
flammam projiciet, ut tam facile capiantur, tanquam si me-
ro obruti essent, & planè inebriati, somno vinoq; sepul-
ti, mero verò ira divina, vide Obad. v. 16. & confer exem-
plum Dan. 5. Sic consumentur, velut stipula arida,
planè & plenè, de qua similitudine in scriptura sæpè occur-
rente, vide supra Joel. 2, 5. Obadj. v. 18. Confer Job. 41, 21.
Psal. 83, 14. Esa. 40, 24. & 47, 14. Jer. 13, 24.

Impij combu-
runtur.

Merum ira di-
vinæ.

Impij ut stipu-
lâ.

Vers. 11.] Et ne possis conqueri de rigore hujus judicij, &
Nineve (ad quam se jam convertit Nahum) ex te prodijt
cogitans contra Iehovam (ubi se refert Propheta ad v. 9.
& hic illud וְ per וַ exponit ut Mich. 4, 3.) consultor ne-
quam, qui omnibus justis & aquiruptis repagulis malitia la-
xavit habenas, quasi sine omni iugo legis esset, unde vox he-
braa composita esse videtur בְּרִיעַל q. בְּרִי עַל vide in Ps. 2,
3. Per hunc verò consultorem nequam alij intelligunt in in-
dividuo Sennacheribum, qui consulebat populo Dei, ut se de-
derent, quod Deus eos liberare non posset 2. Reg. 18. 2. Chron.
32. Esa. 36. Alij verò in specie omnes, quotquot ex Assyrijs
contra Israelitas mala cœperunt & dederunt consilia, ut Pul,
Tiglath-pileser, Schalmanasar, Esarchaddon reges, eorumq;
consiliarij. Cum verò rem & materiam subjectam considero,
magis probo priorem explicationem.

וְ pro וַ

בְּרִיעַל

Quis ille h. 1.
1. 2.

Vers.

Vers. 12.] Dicatur verò quispiam, cum audit, quod Deus sit afflicturus tam graviter Assyrios; at Deus etiam suum populum severissimè tractavit sæpius? Respondet propheta, hunc castigavit paternè, illos est eversurus, quod ut tantò melius percipiant Israelitæ, deinceps ad Jerosolymam se convertit, cui in persona Dei omnia læta ac fausta, Assyrijs verò tristitia vaticinatur. Sic ait Iehova, etsi in pace degant Assyrij, & ampli sint potentiâ, multiq; numero, tamen ita attondebuntur ac ille, qui transijt & perijt, sed contra, ut afflixite, ô Jerosolyma, sic non amplius sum te afflicturus, b. e. diu prosperitate & pace optimâ fruëris, vide Joel. 2, 19. Hunc sensum puto huius loci simplicissimum, quem multi malè, & pleriq; interpretes variè reddiderunt, inter quorum interpretationes hæc videtur quamproximè ad textum & hanc nostram accedere, quam Junius habet: si pacem coluissent, nec populum meū tam crudeliter tractassent, ita etiam ampli fuissent Assyrij, non sic planè attriti, aut certè leviter saltem clade affecti, ac si fuissent ita tonsi, ut gramen, vellus, vel pili capitis, ut possint denuo succrescere, non truncati, non perdit, quales jam sunt, sed quasi transivisset malum, te verò ut afflixeram, nō amplius ita sum afflicturus, sed prosperitas tua erit firma Esa. 48, 18. Verū si vocum quarundam tondendi seu abradendi Es. 7, 20. & transeundi Ps. 37, 36. & 141, 10. Iac. 1, 10. emphasin, Prophetæ scopum, & subjectam materiam respicimus, prior expositio priores tenebit facili. cui adjice h. l. illud Hieronymi in h. l. quomodo numerus capillorum acutæ forficis non repugnat, ita numerus adversariorum Dei succisione facili tollitur, & videbis tondere hoc loco in malam partem, ac de hostibus accipi, sicut & Lutherus b. m. reddidit.

Vers. 13.] Hæc autem est prima differentia inter afflictionem Israelitarum & Assyriorum, quod illos Deus castiget modicè

Pij castigantur,
impij perduntur.

Junij explicatio.

Tondere,
transire,

modicè & ad tempus, hos planè perdat, & aeternum: Altera Frangere lorum
 nunc subjicitur, quod illos sit erepturus, hos non item, qua
 tamen etiam per Apostrophem ad populum Israeliticum pro-
 fertur hoc modo: Nunc verò fracturus sum, inquit Deus,
 lorum istius Assyrij, & jugum seu imperium Psal. 125. v. 3.
 4. & 129, 4. Esa. 14, 5. Zach. 10, 10. à super te, hebr. כְּעֶלְיָךְ
 h. e. ne incumbat tibi deinceps, ita ut particula כִּי h. l. et-
 jam sit negativa, ut prolixè declaratum est Jon. 4, 3. & se-
 quens עֲשֵׂינָהּ idem clamat, & vincula tua (i. e. tibi im-
 posita, quoniam pronomina adfixa adjuncta nominibus tam
 passivè, quàm activè accipi posse, aliàs probatum dedimus)
 dirumpam, ne amplius sis Assyrijs subjectus. Phrasin hanc
 vide Psal. 2, 3, & confer cum hac promissione eventum Esdr.
 1, 4, 2. Chron 36, 22, 23. descriptum.

Verf. 14.] Hujus sententiae confirmatio apponitur per a-
 postrophem ad Sennacheribum directam, cujus cadem nunc
 praedicat Propheta, quod Deus decrevit ipsam perdere, me-
 moriamq; nominis penitus abolere. Praecipit enim Iehova
 suo exercitui caelesti & terrestri contra te, ô Ninevita inso-
 lens, supra v. 11. miserè trucidaberis, & memoria nominis tui
 hæcenus celebratissimi prorsus oblitterabitur, non feretur in
 sermone de nomine tuo amplius, è domo Deorum tuorum
 Nisroch. 2. Reg. 19, 37. Es. 37, 38. per Chaldaeos excindā ido-
 lū, sculptile omne & fusile, ibidēq; disponam sepulchrū
 tuum, ut non obscurè innuat, in templo eum interfectum iri
 à filijs, & hoc futurum est, postquam accepta insigni illa
 clade, & militum strage vilueris, qui eras adeò celebris per to-
 tum terrarum orbem Jes. 10, 12, 13 & 14, 25. & 37, 37. Ier. 49, 34.

Verf. 15.] Hoc cum jam fuerit à Deo completum, tum de-
 mùm in Israelitarum animis exorietur latitia, tam tremen-
 dum, tam mirabiliter casum esse hostem, ut non immeritò hoc
 C epipho-

Sennacherib in-
 terficietur in-
 glorius.

Pedes Evangelizantis,

epiphonemate caput primum concludat Propheta: Ecce, inquit, & benè, in re subita inopinata & inprovvisa, super his montibus, qui in Judaa plurimi sunt, pedes Evangelizantis, latum adferentis nuncium & promulgantis pacem, prosperitatem & tranquillitatem externam typicè, in Christo verò pacem internam, qui verè est pax Mich. 4, 3. 4. & 5, 5. (Qui loci utiliter cum hoc possunt conferri) quandoquidem more prophetarum, qui ibidem declaratus est copiosius, à terrenis ad cœlestia, à corporalibus ad spiritualia, hic Nabum progreditur, à minus ad magis sic colligens: Si tempore Christi. letus de interitu hostis Sennacheribi est nuncius, quanto exit latior Evangelij de Christo nuncius, & de diaboli reliquorūq; infernalium & spiritualium inimicorum subjectione per Christum parta. Vide & confer Esa. 52, 7. Rom. 10, 15. Sic autem dicet ille Evangelizans:

Nunc est canendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus.

à Juda, quod hætenus per bellum non licuit, nunc celebra festa tua, aut, ut aliquo modo adumbremus hebraismum, feriare ferias tuas, Buxt. thes. 439. vota tua, quæ vovisti pro salute, cum Assyrij te vexarent, repende Psal. 50, 14. & sacrifica Deo laudem ibid. v. 23. Nam non perget amplius hostili more in te transire, Joel. 3, 17. ille nequam de quo v. 11. quia totus excisus est ejus exercitus ab angelo, ipse verò à filiis, ut in locis supra aliquoties citatis videre est.

LOCI COMMUNES.

Ex versu 2,]

Dei ira erga peccata.

I. Deus fortis zelotes & ultor] *Misericordia & ira apud Deum citæ sunt, sed super peccatores incubabit ejus indignatio, Syr. 1, 7. 9. & horrendum est incidere in manus Dei vivi irati. Hebr. 10, 30. cujus solium est vindicta, Deut. 32, 35. Rom. 12, 19. Exempla, quomodo Deus ultor sit*

tuus sit omnes, qui peccatis suis se ei opposuerunt nefarie, sacra litera sup-
peditant plurima, Caini, antediluvianorum, Sodomitarum, Cananeorum.

II. In hostes suos] Deus, quod sit pijs, sibi fieri dicit, quia eos Quod sit pijs,
adoptavit in filios Zach. 3, 8. Psal. 105, 15. Act. 9, 4. Col. 1, 24. Deo fia.

Ex versu 4.]

I. Longanimis, magnus virtute, ullo pacto non absoluit.]
Probatur hęc Dei misericordia, omnipotentia & justitia, de quibus Dei
attributis vide alibi plura.

II. Jehovæ viæ cum turbine] Dei ira & severitas erga im- Dei ira est velut
probos in scriptura comparantur turbini Psal. 18, 13. 14. & 29, 3. & 50, 3. turbo,
benignitas erga pios vento & aura levissima 1. Reg. 19, 11. 12. 13. Ut enim
ille frangit & prosternit, & hac recreat fessos, sic Deus malos sternit, con-
trititos & abjectos erigit.

Ex versu 5.]

I. Increpans mare, arefacit ipsum, omnia flumina exsiccat, Prophetae cur
languescit Baschan] Quando prophetae de Deo loquuntur irato, plerūq; utantur phasi
imitantur phrasen Moysis legislatoris severissimi, & ad historiam ejus al- Moysis.
tudent, ut ostendant, ex lege esse agnitionem peccati, Rom. 3, 20. sine qua
saxea hominum corda non mollescent, ut ipsis Evangelij promissiones à
Deo placato dulcescant, Psal. 19, 10, 11.

II. Benedicunt Jehovæ omnes exercitus ejus, ab ipso summo Im- Creaturae Deo
peratore creati, Gen. 2, 1. & ministri facientes placitum ejus, benedicunt obediunt, multo
Jehovæ omnia opera ejus in omnibus locis dominationis ejus, Psal. 103, 21. magis homo.
21. pudeat igitur omnium rerum in hoc mundo à Deo constitutum Do-
minum, hominem dico Gen. 1, 26. 28. si ipse vocem Dei, à quo habet omnia,
audiens, imperata non facit, Esa. 1, 2. 3. 4. Jer. 8, 5. 6. 7. Habac. 3, 3.

Ex versu 5.]

I. Montes commoventur ab eo] Si à Deo montes contremi- Montes com-
sunt, cur montes humani pectoris ad vocem ejus non expavescent Esa. 40, moventur.
3. Luc. 3, 5. montes, inquam, confidentiae carnalis & superbiae, Zach. 4, 7.

II. Attollit se terra à conspectu ejus] Ecce terra ipsa Deo terra se attollit.
quasi honorem exhibens assurgit in ejus laudem, quando ab ipso jussa est
moveri contra suam naturam, qua de re pluribus Joel. 2, 30. & homo,
qui pulvis & cinis Genes. 18, 27. sumtus de humo, in humum reversurus
Gen. 3, 19. & propterea à materia, unde factus est, denominatus, Gen. 2, 7.

C 2

Dei

Detrimas contemnit, verbumq; ejus securè negligit! ut meritò dicat,
quamobrem ita superbit terra & cinis? Sir. 10, 8. 10. 11.

Ex versu 6.]

Coram Deo ira-
to nullus potest
subsistere.

Coram indignatione ejus quis subsistat?] Coram Deo irato ne-
mo potest subsistere Psal. 130, 3. nam improbi pereunt in via, quam exar-
serit vel minimum ira ejus, beati vero omnes, qui osculantes filium seu re-
cipiunt ad eum, Ps. 2, 12. in illo enim dilecto reddimur dilecti, Matth. 3, 17.
Eph. 1, 6. & sine illo mediatore Deus ignis consumens est, Deut. 9, 3. qui
tamen sanguine agni immaculati fide infusi exstinguitur, Rom. 3, 25.
Joh. 1, 29. Hebr. cap. 9, 21.

Ex versu 7.]

Bonus est Je-
hova,

I. Bonus est Jehova] & solus essentialiter Matth. 19, 17. creatu-
ris tamen, & præcipue homini multa bona communicavit in creatione,
sed longè plura & multò majora in redemptione & recreatione seu rege-
neratione, ut meritò dicant omnes p̃j, laudate Dominum, quoniam bo-
nus est, Psal. 118, 1. 135, 1. seqq. Certe bonus est Israel Deus puris ani-
mo, Psal. 73, 1.

Et refugium in
angustia.

II. Robori est tempori angustiae] Melius est confidere Jeho-
va, quàm hominibus Psal. 62, 1. 9. 10. & 118, 9. quippe ipse est refugium tu-
tissimum in angustia, Psal. 46, 1. seqq. merito igitur cum Davide excla-
mamus, Deus cede nobis auxilium tuum, alioqui vanitas est auxiliatio
humana, Psal. 60, 13. & 62, 2. 3. 10. Vide exempla sanctorum hinc inde in
biblijs, nemo in ulla calamitate est pudore confusus, qui Deo ex toto pe-
ctore est confisus, sed ipse juvat in tempore oportuno Psal. 9, 10. hic igi-
tur solus in die angustiae est invocandus Psal. 50, 15.

Tegens pios sub
alis suis.

III. Et cognoscit recipientes se ad ipsum] Deus est velut pia
gallina, quæ suos pullos curat, fovet, defendit Matth. 23, 37. Sic enim ipse
sub umbra alarum suarum pios tegit, ut meritò dicant, ala sua me pro-
tecturus est altissimus, quum sub alas ejus me recepero, clypeus & parma
est fides ipsius, Psal. 91, 4. Ne igitur aberremus ab alis ejus, ne accipiter
infernalis, qui sub cælo circumvolitat, Matth. 13, 19. Eph. 6, 12. rapiat nos
tanquam pullos implumes. Non enim de se debet sperare Christianus, si
vult esse firmus, vapore materno nutriatur, August. Psal. 88.

Ex versu 8.]

I. Inundatione pervadente affecturus est consuetudine] Cum
magna

magna calamitatum extremarum venit inundatio ad justificados non pertingit, Psal. 32, 6: transeunt quidem & ipsi per ignem & aquam tribulationum Psal. 66, 12. & aque usq; ad animam pertingunt, parumq; abest, quin fluentum inundans abripiat eos Psal. 69, 2. 3. nisi Jehova adesset ipsis, tunc aque illæ afflictionum inundarent eos, torrens superaret eos, Psal. 124, 4. 5. nempe robustus improbus similis inundationi aquarum validarum exundantium, Esa. 28, 2. 3. Sed improbos talis inundatio planè perdit Jer. 47, 3. Ezech. 13, 12. 13.

Inundatio calamitatum pios non planè perdit.

II. Faciet inimicos persequi tenebras] In hac vita calamitarum tenebræ premunt improbos, post hanc vitam autem demùm in tenebras projiciuntur exteriores Matth. 8, 12. & 22, 13. Nos verò singulis diebus, quando videmus irruere vesperi tenebras, nobis hoc in memoriam revocantes oremus: Domine illustra oculos nostros, ne dormiamus dormitatio-nem jam peccatorum, & deinde mortis eterne, ne dicat inimicus noster diabolus, prevalui eis Psal. 13, 4. 5. Attolle super nos lucem faciei tue, Psal. 4, 7. Nam si facies tua non precedat, ne jubeto nos ex hac vita discedere Exod. 33, 15 penes te enim est fons vitæ, & in luce tuâ fruimur vera luce, prosperitate & gaudio, Psal. 36, 10.

Tenebræ præmunt malos.

Ex versu 9,]

I. Quid cogitaretis adversus Jehovam?] Nullum consilium est ex adverso Jehovæ Prov. 21, 30. Jehova irritum facit consilium gentium, infringit cogitationes populorum, consilium verò Jehovæ in seculum consistit Psal. 33, 10. 11. hoc nostræ inserviat doctrinæ, ne quid moliamur, quod Deus prohibuit, siquidem illud consilium facile dissolvitur Act. 5, 38. & nostra consolationi, siquidem, si Deus est pro nobis, qui sumus in Christo, nihil contra nos, Rom. 8, 32. Et quod consilium ex Deo est, homines dissolvere nequeunt, Act. 5, 39. Esa. 8, 10. inite consilium & irritum fiet, loquimini verbum & non existet, nam nobiscum Deus.

Nullum consilium adversus Jehovam.

II. Non furget bis angustia] Suos Deus castigat modicè & sapè, improbos obstinatos tandem celerrimè prorsus perdit, ut nulla salutis spes supersit. Confer hic Noachum & Antidiluvianos, Lothum & Sodomitæ, Israelitas & Cananeos, Moysen & Pharaonem, Davidem & Saullem.

Pij modicè castigantur, impij perduntur.

Ex versu 10.]

I. Aequè ac spinæ] Improbi sæpè in scriptura comparantur spinis (qua de re supra c. 7. Mich. v. 4.) vel his de causis. I. Ut spinæ

Impij comparantur spinis.

sponte sua facile crescunt, & hinc inde in agris oriuntur: Sic impietas
 natura vitio facile propullulat, & nisi supremus ille vinitor falce legi ac
 cruci eam refecerit, grassatur libera passim. II. Ut spina, postquam
 succreverunt, vel plane nullos fructus ferunt, vel saltem acerbos: Sic im-
 probi nihil boni faciunt, multum verò mali Ebr. 12, 15, 16. III. Ut spi-
 na non facile injurijs cœli leduntur, sed latè se ostentant, suis folijs per
 totam æstatem, floribus verò vel primum sub ver iniens: Sic impijs ple-
 rumq; in hac vita bene est, Psal. 73. Jer. 12. Job. 21. & coram mundo
 se ostentant, ut laurus Psal. 37. & 52. externis suis factis conspicui. Vide
 parabolam Matth. 21, 18. Marc. 12, 13. IV. Ut spina aliud bonum se-
 men suffocant, sic spina impiorum, curæ, divitiæ, voluptates hujus vitæ
 verbi divini incrementum impediunt Luc. 8, 14. V. Nec spina sine da-
 mino tangi, nec cum impijs sine magno detrimento potest haberi commer-
 cium. VI. Ut tandem ex agro aut horto eradicantur aut succiduntur,
 & in ignem injiciuntur: Sic impij tandem ex Ecclesia tolluntur velut
 scandala, & in ignem æternum projiciuntur Matth. 3, 10. & 13, 41, 42.
 Joh. 15, 6. inter quos piorum cœtus in hoc mundo fuit ut lilium inter spi-
 nas, Cant. 2, 2. Vide & confer etiam hæc loca Esa. 5, v. 6, 7. & 7, 23.
 & 9, 18. & 10, 17, 34. & 32, 13. & 33, 12. Hebr. 6, 8.

Et ebrijs,

II. Tanquam si mero obruti essent] Calamitatibus ita pres-
 sos, ut quò se vertant, quid agant, nesciant, scriptura vocat ebrios, & cala-
 mitatibus ita affligi, bibere, qua de re dictum est in Obad. v. 16.

& stipula.

III. Consumuntur velut stipula] Impij comparantur sepe
 stipulae, sicut enim hæc nihil proferunt, neq; ad aliud quippiam sunt uti-
 les, quam ut comburantur: Sic quia illi sunt insugiferae arbores, propè
 est ut succise comburantur igne inextincto Luc. 13, 6, 7, 8, 9.

Ex versu II.]

Cogitare malum
 contra Jeho-
 vam.

Ex te prodijt cogitans contra Jehovam malum consultor ne-
 quam] Cum omnia sint in hominis usum condita, ipse autem creatus, ut
 Dei gloriam propaget, longè maximum est flagitium, cogitare malum
 contra Jehovam, & obscuratū ire ejus gloriam, id quod cum omnibus alijs
 apertis flagitijs ac sceleribus fit, quibus Dei nomen blasphematur 2. Sam.
 12, 14. Rom. 2, 24. Esa. 52, 5. Ezech. 36, 22. tum imprimis, quando cal-
 lida contra Ecclesiam & populum Dei inveniuntur consilia. Psal. 2, v. 1, 2.

Ex ver-

Ex versu 12.]

I. Quamvis pacem colant & ampli sint] Nihil tam firmum Nihil Deo ni-
est, quod Deus non possit reddere infirmum, nihil tam altum, quod non de-
mic firmum.
ficere possit, vide in Obadj. v. 2. 3. 4. Amos 9, v. 2. 3. & quod Deus bel-
la advocet, immittat & dirigat ad ultionem ac pœnam Obad. v. 1. L. C. IV.

II. Ut affligeram te, sic non afflictorus fuisset amplius] Vicissitudo re-
rum.
De vicissitudine latorum & tristium apud pios à Deo immissa, vide plura
in Amos 5, 20. Obadj. v. 15. L. C. III.

Ex versu 13.]

Nunc fracturus sum lorum istius] Deus cum vult, facile tyran- Tyrannos Deus
nidem à suorum capitibus potest tollere, sicut comprobant exempla Israe- tollit,
litarum, quos ex potestate Pharaonis, & postea sæpe per Judices ex ma-
nu suorum hostium liberavit, &c. Adde captivitatis babylonice solutio-
nem, & crudelitatis Antiochi, Nicanoris, aliorumq; tyrannorum seditio-
nem, de qua in libris Maccabeorum.

Ex versu 14.]

I. Præcepit enim Jehova contra te, non seretur de nomine Et delet eorum
tuo amplius] Memoria justi in benedictione, nomen autem improbo- memoriam.
rum putridum Prov. 10, 7. & memoria perit Psal 9, v. 7. nam irata fa-
cies Jehovæ ad facientes malum, ut excindat e terra memoriam eorum
Psal. 34, 17. Syr. 10, 19. 20. Nos quando impium Senacheribum tam mi-
serè occisum in templo audimus, id cogitemus, quod Herodotus narrat,
apud Ægyptios Sennacheribo positam esse cum hac inscriptione statuam:
ἐς ἐμὲ ἡς ὁ γένων ὁ σὺς ἐσώ. In me aliquis intuens, pius sit.

Ex versu 15.]

II. Excindam sculptile & fusile] Deus nomen Deorum alie- Idola perdu-
norum perdit de terra cum suis cultoribus, qua de re supra aliquoties, vide tur.
Mich. 5, 12. 13. 14. & eos, qui in præceptum decalogi primum scripserunt.

I. Ecce super his montibus pedes Evangelizantis, promul- Liberationes ty-
gantis pacem] Ex lato Evangelij de Christo nuncio tandem vera animi pi redemptionis.
pax & letitia oritur Esa. 9, 3. 4. Cujus liberationis ex inferno typi fue-
runt alie in V. T. liberationes, ex captivitate populi Judaici, ut supra
aliquoties fuit declaratum prolixius. Vide in Exercitat. biblic. dictum
Esa. 45, 8. & Apologiam ad idem.

II. Celebra Juda festa, repende vota] Omnium verus Christi
confessor

Deo gratias a-
gunt pij.

confessor (id enim nomen יהודה denotat) Deo pro liberatione cum ex omni malo, tum præcipue ex morte & inferno, maximas agit gratias, exemplo Pauli, Rom. 7, 35. & 8, 2.

CAPUT SECUNDUM.

ARGUMENTVM.

Summa,

EXcidij Ninevitarum rationem, formam & effecta describit propheta, dum hostium advenientium ferocitatem, multitudinem ac fortitudinem: civium verò Nineves formidinem & miseriam, ipsiusq; urbis excidium graphicè depingit, ejus direptionem præfigurat, ipsiq; jam capta & spoliata insultat, ac tandem hujus tam miserabilis excidij tam potentis urbis autorem ipsum Deum fore subjicit.

Ανάλυσις.

Cum hæcenus propheta in consequentis parte altera membrum prius de perditione hostium absolverit: Nunc accedit ad posterius, quod est de perditione loci ipsorum, seu civitatis Nineves totius regni metropoleos. Cujus excidij denunciatio cum constat narratione & confirmatione, hac in caput tertium rejecta, illam in hoc capite secundo proponit, ejusq; membra primaria sunt duo: Prius ipsius excidij descriptio: Posterius epiphonema concludens. In descriptione juxta Rhetorum præcepta notanda sunt hæc tria: 1. ἀντιποίησις, seu antecedentia, in quibus depingitur hostis adventus & exercitus: Illum simpliciter primum denunciat: Deindè exaggerat, etiam hortando sarcasticè, ut se contra eum paret omnibus modis Nineve v. 1. & causas impulsivas explicando v. 2. Hunc ita declarat, ut exponat ejus arma, videlicet clypeum & hastam, personarum qualitates, vestimenta, instrumenta quadam bellica, nempe currus v. 3. actiones; multitudinem, quæ tanta, ut præ copia inter se collidant; horridum, aspectum,

Partes capitis
duæ. I. ubi An-
tecedentia,

Res ipsa.

aspectum, impetum ac violentiam. II. τὸ πᾶν ἢ αὐτὰ ἢ τὰ ἐκ τῆς αὐτῆς seu res ipsa, urbis scilicet tam oppugnatio, quam declarat ex adversa partis, nempe Ninevitarum actionibus, & imprimis regis, militum, atq; ducum v. 5. quàm expugnatio, qua duobus objectis indicatur, portarum perruptione ac regij palatij destructione v. 6. III. ἐπιφώνημα sive consequentia, quae sunt haec: Regina, ejusq; ancillarum ac comitum captivitas, actionesq; miserales v. 7. Civium fuga v. 8. facultatum direptio v. 9. & initio 10. hominum, ad quos haec calamitas vel pertinet, stupor, tremor ac desperatio v. 10. vel defertur per famam de tanta clade orta admiratio & insultatio ob rapacitatem regis, ejusq; filiorum v. 11. 12. Tandem in epiphonematica clausula v. ult. explicatur haec: Causa efficiens principalis illius excidij Deus, ejus actiones & causa impulsiva, nempe rapina ac blasphemia Ninevitarum. Brevissimè, partes hujus capituli sunt duae: Prior, τὸ πᾶν τῆς ἐκείνης cladis Nineves ac interitus Ninevitarum: Posterior de autore ejus, ne casu sibi haec accidere existiment.

Consequentia.

II. Epiphonema.

PARS PRIOR.

Vers. 1.] Excidium impendens urbi Nineve hic valde exactè describit Nahum, atq; adeò, ut jam res ipsa non narrari sed geri videatur, tñ ut in eventu conspiciatur Dei omnipotentia, qui tam certò illa futura potuit pradicere, ac omnipotentia, quippe cui facillimum erit evertere illam, quantumvis potentem Monarchiam, cum ita jam pridem omnia illius subruenda instrumenta ad manum habeat, tum ut homines magis seriò cogitent de agenda poenitentia. In versu autem primo duo potissimùm sunt, unum, Chaldaeos certissimè ad destruendam Nineven venturos: alterum Assyrios ad eam tuendam se paraturos, sed frustra. De illo ita incipit: Ascendit, advenit, more prophetico ad rei certitudinem praterito pro certissimè futuro posito, quoniam certissimè erat adventurus

Cur tam exactè hæc describantur.

D

Chaldaeus,

Chaldaeus, h. e. in Assyriam properaturus, in quam qui contendebat, ascendere dicitur in scriptura Hos. 8, 9. ascendet autem contra faciem tuam ô Nineve (id quod affixum femininum iterum innuit in textu hebraeo) dissipator Nebucadnezar cum Chaldaeis, à quibus everteris, & non secus contunderis, ac conteritur saxum sub malleo, qui hebraicè eodem quandoq; nominatur vocabulo מַכֵּה, quod hoc loco exstat Prov. 25, 18. & quod ad phrasin similiter Babylon totius terrae malleus vocatur Jer. 50, 23. tu verò ô Nineve, quae hactenus evertisti alias urbes, memor virtutis pristinae, agedum custodi contra hunc hostem munitionem, tua propugnacula, omnia fac & experire, ut eum abigas, frustra tamen eris, siquidem omnia mea verba apparebunt, quomodo propheta εἰρωνικός hortatur eos, quibus obstinatis ac perditis vult insultare ut Es. 8, 9. speculari, inquit, viam, qua hostes vēturi, ut obstruas & irruentibus occurras, ajo tibi, ignorabis: Confirma lumbos, expeditum & paratum te redde ad praelium & conflictum instantem, quomodo saepius in scriptura haec & similes phrasae occurrunt, vide & confer hac loca 1. Reg. 18, 46. 2. Reg. 9, 1. Job. 12, 18. Prov. 31, 17. Es. 11, 5. Jer. 1, 17. & Zech. 23, 15. Luc. 12, 35. & c. Eph. 6, 14. Vires assume, roburque tuum excita, siquidem in lumbis pars magna roboris animalium, sicut & sequens exegesis declarat, fortifica vires valdè, εἰρωνικός, q. d.

Nulla tibi in toto superabit corpore virtus, ita contremisces & fugies hostium conspectum.

Deus suos vindicat.

Vers. 2.] αἰτιολογία seu causa subjicitur, cur Deus sit ever-
surus hanc potentissimam Assyriorum monarchiam, nempe
quia suos vindicaturus est, eosq; jam afflictos dignitati pristi-
nae restitutus. Nam cum hactenus Deus satis ultus sit suos,
tam duas tribus seu Judaeos seu Jacobaeos, Mich. 3, 1. per obsessi-
onem Sennacheribi, quam decem reliquas tribus seu Israelitas, quas

tas, quas curavit abducendas, nunc ordo puniendi ad te venit, ô Assur, tibi etiam subeunda est pœna, vide Es. 10, 12. 22. 23. reducet enim (in textu hebr. iterum prateritum pro futuro est) Jehova excellentiam Jacobi, sicut & excellentiam Israelis, quamvis evacuaverint eos rapinis suis evacuatores seu populos Assyrij palmites eorum, h. est oppida ac pagos corruerint, idq. ita explicamus eò, quod populus Judaicus totus sæpè comparatur vinca. vide Mich. 7, 1. Hic sensus hujus versus videtur simplicissimus, quem pleriq. interpretes fateantur esse obscurissimum, nam & verbum כִּשְׁלָה licet sæpius in bibljs usurpetur neutraliter pro re reversus est, tamen etiam non rarò activè significat, reduxit, ut hæc loca confirmant Deut. 30, 3. Amos 9, 14. Psal. 126, 1. 4. ubi etiam cum particula וְ construitur. Vocabulum כִּשְׁלָה est ex כִּשַׁל & לָה, pro subjecta materia modò in bonam partem pro excellentia, modò in malam partem pro superbia ac fastu accipitur, & tum peculiariter כִּשְׁלָה כִּשְׁלָה primo modo quandoq. pro Jerosolyma, Psal. 47, 9. quandoq. pro omni excellentia, quâ hic populus Israeliticus alias nationes praecebat. Posteriori pro fastu usurpatur ut Amos 6, 8. Deniq. particula וְ crebrò pro quamvis Gen. 48, 14. Exod. 34, 9. Jos. 17, 18. 1. Sam. 2, 25. Psal. 25, 11. & 41, 5. Vide Exercit. biblic. p. 63, 64. & c. ut ita faciliè hinc scripturæ analogæ hæc nostra appareat explicatio, quæ sibi scopo prophetae satis congruit, qui tantum abest, ut sit, terrere Israelitas, aut ijs tristitia comminari, ut planè contrarium omnibus modis hic agat, sicut & superiori capite vidimus, nempe ut Israelitas soletur ex interitu hostium potentissimorum Assyriorum, quibus porrò ex hostium, qui ad ipsos expugnandos venturi sunt, descriptione terrorem incutit, quando ipsorum arma depingit.

Vers. 3.] Clypeus, inquit, potentium ejus Nebucadne-

D 2

zaris

Terra confertur
vinca.

activè
כִּשְׁלָה
ponitur.

est
ex כִּשְׁלָה
כִּשְׁלָה כִּשְׁלָה.

Significat
כִּשְׁלָה
quamvis.

Zari regis *Chaldaeorum* rubefactus est, vel colore rubro, vel sanguine tinctus ad terrorem hostium, bellatores ejus robusti, viri roboris, hebraicè, *h. e.* magno robore praediti, coccineis Color coccineus. vestibus sunt amicti, quoniam hic color milites generosos valde delectat, sicut de *Lacedaemonijs* fortissimis olim bellatoribus memoria proditum est, quod vestitu usi sint rubro, cum irent ad pugnam, idq; eam maximè ob causam, ne manans cruor per discolorum vestem animum simul ipsis demeret ac hostibus adderet. Horum verò bellatorum fortissimorum currus, ex quibus illi pro ejus temporis ratione pugnare solebant, Jos. 17, cum igne, quid? 16. 2. Sam. 10, 18. erunt cum igne tædarum, quod quidam ita interpretatur, quod ignem curruum istorum obarata vel praeferrata rota eliciant, si per saxa citato agantur cursu: Alij aliter explicant, sine praedicio quod fiat, puto esse potius hypallagen in scriptura satis frequentem, in curru isto, quo vehuntur milites animosi, erunt tædae ignitæ, quibus utantur per noctem, ut sciant, quò eant, quomodo & tempus occupatae Urbis quodammodo innuitur, vel per diem, ut illis incendiant hostium ades, & hoc futurum est illo die ac tempore illo, quo instruet ipse rex exercitum, delectu habito in diribitione, quum abietes, hoc est, lanceae oblongae ex abietibus confectae in acie ab hastatis agitabuntur horridae, dum modò attolluntur, modò demittuntur, ex qua concussione & vibratione lancearum oritur tremor in illis, qui impetum irruentium sustinere nequeunt, quae est verbi hebraei רעל emphasis. Alij nonnulli ipsas abietes intelligunt, quibus per hyperbolen putant attribui agitationem cum horrore conjunctam ob fragorem & sonum horridum curruum, quos ita sint acturi Chaldaei, ut ipse silva inde contremiscant: Sed prior interpretatio mihi magis se probat. Nam & amplificatio terroris, quem currus Chaldaeorum sint incussuri Assyrijs, opponitur in versu sequente.

Vers. 4.

Vers. 4.] Nam currus illi per vicos, passim in urbe insanient tam celeriter agitabuntur, ac si insanire viderentur eorum vectores, & quemadmodum collidunt coxis vel etiam cruribus suis ij, qui celeriter in via angusta simul ambulant, sic prae nimia festinatione allident crebro sese hi currus discurrentes per plateas (פִּיָּו enim, qui cum verbum hebraeum פָּפָּו, quod extat in textu, magnam habet cognationem, ar- mum, latus, crux significat) & illi ipsi currus ferrati tam ter- erunt ac lucidi lucente sole, ac si ignis fulgeret, ignisq; ex ocu- lis militum insidentium prae ira ac truculentia emicabit, ut species earum sit tanquam tædarum ardentium seu ac- censarum lampadum (quod nomen latinum lampadis ex hebr. לָפִיד deductum est) & sic instructi hic currus tanquam fulgura perumpent, i. e. velocissimè, quomodo fulgur ce- lerrimè apparet & disparet Matth. 24, 27. Luc. 10, 18. & simul quemadmodum fulgor expavescit homines, sic fulgidus ho- rum curruum aspectus prastringit hostium oculos, ac terrebit animos, adeo ut nequeant consistere.

Vers. 5.] Haecenus dictum est, quales Chaldaei futuri, ac quomodo se gesturi sint in oppugnatione Nineves, & simul, quid facturi sint Assyrij, nempe, quamvis in se defendendis laboraturi sint diligentissimè, tamen, quoniam Deum propu- gnatorem non habent, victum iri, juxta illud Psalmi 76, 6. 7. Dediderunt se in prædam robusti animo, dormitaverunt so- mnum suum, prae increpatione tua, ô Deus Jacob, consopitus est & currus & equus. utrumq; breviter repetit Propheta in v. 5. Ubi primum, qua cura rex Assyriorum sit separaturus ad bellum seu defensionem sui, & quo successu narrat: post studium hostium in oppugnatione urbis exponit. Nam rex Nineves, prout fieri potest, in illa angustia, militum suorum instituet delectum, recensabit magnificos suos, & ut

D 3

quisq;

פִּיָּו.

פָּפָּו

לָפִיד

Ut fulgur i. e. cito.

Vincuntur quos Deus non pro- pugnat.

Ninevitarum stupor.

quisq; sit officij sui memor, eaq; qua decent, praestet, monebit. sed frustra, nam illi pra nimia festinatione & consilij in tanta celeritate inopinata inopia, corrueunt in ambulatione sua, & nihil earum rerum, quas occipient, recte sub manus succedet, sed ipsi animis & corpore concident. Quando autem fuerunt magis formidulosi, tanto erunt hostes eorum Chaldaei animosiores, festinabuntq; ad murum illius urbis munitissima Nineves, vel nudi & non satis armati, Amos 2, 16. ac si paratus esset certus protector seu preparatum tegumentum illud, quo tecti milites solebant oppugnare muros, & latere tecto poterant abscedere, quod tegumentum rei militaris scriptores alias vocant testudinem, cum fiebat scutis, quod alias poterat praestari vineis aut pluteis.

Testudo militaris.

Vers. 6.] Hanc autem militum oppugnantium audaciam adjuvabit temporis oportunitas, siquidem portæ fluminum i. e. Tygridis, qui propter magnitudinem & excellentiam, more hebraeis usitato, in plurali appellatur numero, Vide Exercitat. biblic. p. 41. & 169. & 170. aperientur, & ipsum palatium, quodcunq; tam idolorum, quam regis dissolvetur aquarum injuria collapsum, ut significet propheta (quod etiam eventus comprobavit) hostes ingressuros urbem per eam partem, quam Tygris praterlabitur. Narrant enim historici, quod eo ipso tempore, quo à Chaldaeis obsidebatur Nineve, crebris imbris auctus Tygris insolita aquarum repletus copia, vicinos ripa suæ urbis muros ad stadia viginti dejecerit, quam occasionem captantes illi, urbe potiti sunt. Vide saltem Diodor. Siculum libr. 3. bibliothecæ c. 7.

Numerus pluralis notat excellentiam.

Vers. 7.] Porro verò postquam statio militum praesidiariorum collocata est in arce, ipsa regina, quæ firma stabat, ac prius quæta domi desidebat, indeq; quod astat Regis dextera Ps. 45, 10. dicta est הַצַּבָּה, deportabitur ex arce sua ejecta in regionem

regionem ignotam trāsferetur cum ancillis suis comitantibus in voce simili columbarum, *suspirijs ac gemitibus* Vox columbarum. tacitis, siquidem ne quidem palam audebunt plangere, & ut scribit Hieronymus in *h. l.* tantus erit terror, ut ne in singulis quidem & ululatus more fœminarū erumpat dolor, sed tacite intra se gemant, & obscuro murmure devorent lachrymas in morem columbarum mussitantium *Es. 38, 14. & 59, 11.* Unde & futurū est, ut præ doloris ac tristitia magnitudine pectora sua tundant, ut illi qui pulsant tympana, quādoquidem jam omnis eorum dēcor ablatu, ac prosperitas, eversa à Nineve.

Vers. 8.] Nam fuit illa hætenus velut piscina aquarum, quæ sicut aqua ac piscibus abundat, & in quam multi rivi sæpius confluunt: sic Nineve fuit urbs amplissima civibus ac opibus florentissima, & in qua pleriq; homines tam otiosè, delicatè ac facile vivebant, ut pisces in piscina instructissima, & porro, quemadmodum solet fieri, ut cum tollis aggerem piscinæ objectum, vel si major aquarum vis in eam irruat, effringens repagula objecta, & parvo huius alveo non contenta exundet, statim magno impetu huius aquæ effluant: sic etiam cum muri Nineves ad Tigrin fuerunt dejecti (*Vide supra v. 6. & Confer supra c. 1, 8. ubi hanc irruptionem bellicam propheta appellabat inundationem*) vi aquarum, Ninevæ confertur piscinæ. & jam alia aqua multa, metaphoricè hic accepto vocabulo secundum scripturæ stylum pro populis, ut *Esa. 8, 7. Apoc. 17, 15.* irruerint, tum cives Nineves elabentur, omnesq; opes velut pisces inde aliò abripiuntur, vide *Amos 4, 2.* & quicquid in hanc urbem confluit, omne effluet, licet diu steterit florentissima, ex quo tempore est adificata *Gen. 10, 11.* atq; adeò creverit, ut esset urbs in toto oriente longè maxima & celeberrima, vide *Jon. 1, 2. & 3, 2, 3.* Verum nunc actum erit de illa, siquidem, quando urbem capi videbūt cives, pugna obliti pristinaq; virtutis,

Aquæ i. e. populi.

tutis, quacunq. poterunt, fugæ se dedit, ut aqua piscina rupto objecto aggere. Nam nemo poterit ex fuga reprehendere aut ab illa avertere ipsos fugientes, si quis inter eos cordatior dicat: Consistite, consistite, state viri, vosq. viros præstate, ac patriam defendite, tamen non erit ullus, qui possit eos resupinare, ex fuga retrahere, aut saltem efficere, ut facie retrò conversa ad hunc inclamantem respiciant aut redeant.

Direptio Ninc-
ves.

Vers. 9.] Quod cum factum fuerit, ac urbs in hostium manus devenerit, à suis civibus relicta, hæc erit vox Dei ad Chaldaeos, quæ velut animabuntur, ad eam audacter despoliandam, ut Esa. 10, 6. (in qua repetitio magnam habet emphasin, repetitioniq. in priori versu posita quasi per ludibrium est opposita,) diripite argentum, agite, si quid agitis, diripite aurum & infinitum apparatus istum, quo hætenus superbijt, gloriam ex omnibus instrumentis & vasis desiderabilibus, siquidem apud vulgus gloria hominibus existit ex magnis divitijs, 1. Reg. 10, 23. 2. Chron. 32, 27. & sic fiet, ut urbs illa hætenus florentissima omnibus bonis ac opibus spoliatur, cives autem & milites veluti attoniti ac obstupefacti summi sui metus in omnibus membris, in quibus metus cernuntur signa, velut in oculis, facie tota ac genubus manifesta prodant indicia.

Παρονομασία
νῦν ἔστιν.

Animus liquefit.

Vers. 10.] Nam urbs erit vacuitas (abstractum pro concreto sumptum notat superlativum) & quidem maxima vacuitas, & tota exinanita, ubi in textu hebreo est valde elegans παρονομασία בִּקְהָ וּמִבְּקָה וּמִבְּקָה, & quemadmodum in his verbis numerus syllabarum, sic ipsa oratio crescit, quoniam erit valde magna hæc despoliatio, adeò ut inde præ nimio metu animus civium liquefiat, i. e. planè concidat, scripturæ stylum si attendas, qui vel in his locis observari potest, Jos. 2, 11. & 5, 1. & 7, 5. Deut. 1, 28. & 20, 8. Es. 13, 7. Ezech. 21, 12. ac porro

ac porro inde oriatur collisio genuum, quemadmodum in Genua labant.
 timore magno solet occupare tremor genua Dan. 5, 6. Job. 4, 4.
 Esa. 35, 3. Hebr. 12, 12. ac dolor, qualis est parturientium Jo.
 el 2, 6. Mich. 4, 9. 10. h. e. maximus, quod indicat forma vocis
 hebraea duplicata, erit in omnibus lumbis Esa. 13, 8. & Contrahunt ni-
 21, 3. Ezech. 20, 7. ut tota tua vis fracta appareat, siquidem grorem ollæ.
 in lumbis pars potior roboris, supra v. 1. & facies eorum
 omnium contrahent nigrorem ollæ, livideq; præ metu Signa metus.
 apparebunt, de qua phrasi Joel 2, 6. & conser Esa. 13, 7. 8.
 hæc autem ita in exterioribus membris cerni solent in metu
 majori, eo quod calor naturalis ad cor, vita sedem, se intro re-
 cipiat, ac ita reliqua exteriora membra ad tempus deserat, vi-
 taliq; colore ac nativo colore quodammodo destituat.

Vers. 11.] Tum verò, quando hæc contigerint, ad quorum-
 cunq; aures pervenerint tam horrenda, illi tantum aberit, ut
 condoleant afflictis, id quod summo eis solet esse solatio, ut etiam
 devictis Assyrijs ac precipue vastata Nineve insultent, avari-
 tiam, rapacitatem & crudelitatem eorum exprobrantes, sicut
 Esa. 14, 10. 11. 12. dicent, ubi nunc est lustrum illud præ-
 clarum leonum, & quod pascuum erat juvenum leo-
 nū, quò, quando aliquid rapuerat, ibat leo, quò se tanquam
 in locum tutum recipiebat, & leunculus, catulus leonis se
 itidem conferebat, securè ac nemine deterrente. In quâ al-
 legoriâ propheta propter rapacitatem ac crudelitatem regem
 leonem, ejusq; filios leunculos appellat, & prædonum horum
 insignium habitacula ac palatia lustra seu spelæa leonū nun-
 cupat, sicut & Ezechiel c. 19, 2. 3. Paulus 2. Tim. 4, 17. Daniel
 illorum, qui quatuor monarchiarum fuerant & futuri erant,
 rectores ingenium sub quatuor animalium figura depingit c. 7,
 4. seqq. Vide etiam plura hac de re ad Psal. 7, 3. & Psal. 10, 8.
 9. 10. Unde facilè de scriptura analogia constare poterit, & hic

Nineve illudi-
 tur.

Allegoria à lu-
 stris ferarum.

E

satis

satis disertè in sequenti versu explicat Nahum, cur vocaverit reges & primores regum procures, leones, quia, inquit, raperunt, sicut primus hujus monarchie conditor Nimrod fuit magnus venator coram Domino Gen. 10, 8, 9.

Rex Nineves
raptor.

Vers. 12.] Siquidem unusquisq; eorum regum fuit leo rapiens, & tantum sibi per violentiam undiquaq; auferens, quantum sufficiebat catulis suis, & strangulans, suffocans, occidens alia animalia leunculis suis, unde eos sustentaret, hoc est, ut dicam jam simpliciter, implebat rapinâ cavernas suas, palatia sua regia, in quibus residebat, & illa lustra sua, si rectè velis appellare, replebat rapto, quod per vim tum à suis subditis, tum alijs extorquebat, qua de re vide 2. Reg. 18, 10, 11, 14, 34. & 19, 23, 24.

LOCI COMMUNES.

Ex versu 1.]

Deus punit per
hostes.

I. Ascendit dissipator] Deus regna facit formidolosa & fortiora alijs, per que vult punire juxta legi sue additas comminationes Lev. 26, 6, 7, 16, 17. Deut. 2, 15. & 11, 23, 25. & 28, 25. Vide Joel. c. 2, 7, 11. puniendis autem horrorem incutit, ut ibidem docetur. Exempla sunt 1. Chron. 14, 15. 2. Chron. 17, 5. & 20, 22. Jud. 7, 13, 14.

Frustra nisi
Deus.

II. Custodi munitionem] Frustra se armis tueri præsumunt, qui Deum habent iratum. Exemplo sunt Benjaminita, Jud. 20, 28, 41. Vide Amos 9, 3. Obadj. v. 4.

Ironia sancta.

III. Cum hæc ironice proferantur sine dubio à sancto Dei propheta, docemur, non omnem Ironiam dedecere sanctos, sed eam tantum, quæ ex malo proficiscitur animo: Hæc verò & similes etiam instruunt, qua de re vide quæ prolixius dicta sunt in Amos 4, 4. Quibus adde etiam hæc exempla probata vel ipsius Dei, vel sanctorum Dei hominum 1. Reg. 18, 27. Ezech. 28, 3. Jud. 10, v. 14. Gen. 3, 22. Job. 38, 5, 20. & 40, 9. Esa. 14, 10. & 16, 12. & 21, 5. Matth. 19, 17. Luc. 11, 41. 1. Cor. 4, 8.

Ex versu 2.]

Deus pius eri-
pit.

I. Reducet Jehova excellentiam Jacobi] Deus non permit-
tet, ut justus perpetuo affligatur. Rejiciamus igitur nostram curam in
cums

eum Psal. 55, 23. Quando enim deduxit hominem in consilio suo, postmodum eum recipit in gloriam Psal. 73, 24. Toleremus modò ad parvum momentum, quia benignitate sempiterna Deus nostri miserebitur Es. 54, 7-8.

II. Licet evacuaverint eos, &c.] Væ tibi qui spoliās, nam mox Pæna talionis, spoliaberis ipse Esa. 33, 1. & ut fecisti alijs, sic fiet tibi, Obad. v. 15.

III. Et palmites eorum corruperunt] Peccant gravissime, qui Cruditatem Dei iudicia, quæ ipsis expedienda commisit, pro sua libidine exercent, atq; odit Deus. exasperant, sicut hi Assyrii Esa. 10, 5-7. & 47, 6. Ezech. 25, 2. 6. 12. Zach. 1, 15.

Ex versu 3.]

I. Clypeus potentium ejus rubefactus] Sanguis humanus si Sanguis terre, vel colore representatus in clypeo alijsq; rebus, terrorem alijs incutit, quanto horrore olim expavescent impij, quando sanguinem filij Dei Actor. 20, 28, quem ipsi tam nefarie conculcarunt in hac terra, Hebr. 6, 6. & 10, 29. videbunt in sanctissimorum ejus vulnere cicatricibus, quas sine ulla imperfectione per οὐρανὸν quandam retinuit Joh. 20, 25. Zach. 12, 10. Apoc. 1, 7.

II. Cum igne tædarum currus ejus] Si ignis à bellatoribus Timemus ignem, accensus omnes valde commovet, quanto magis est timendus ille ignis, quo tota cœli terræq; machina cum stridore maximo conflagrabit 2. Thes. 1, 8. 2. Pet. 3, 7. 10. 12. Cum autem hæc omnia ita dissolvenda sint, quales oportet nos esse? Tales, ut in sanctis conversationibus & pietatibus expectemus adventum hujus diei ibid. v. 11. 14. attendamus, ne graventur corda nostra Luc. 21, 34. sed ea à terrenis elevantes sursum ad Dominum respiciamus oculo irretorto Luc. 21, 28. Rom. 8, 23. Col. 3, 1. 2.

Ex versu 4.]

Per vicos insanient currus] Quos milites Deus armat, citò facile Cum Deo facile ac feliciter omnia perrumpunt. Ille enim revera est Dominus Zebaoth, lè viacitur, & Dominus bellipotens Psal. 24, 8. Vide in Obad. v. 1. Joel. 1, 4. Amos 4, 13. & nihil coram illo irato potest subsistere, supra c. 1, 4. 5. 6. quo exsurgente, disperguntur omnes inimici ejus Psal. 68, 2. 8.

Ex versu 5.]

I. Recensebit magnificos suos, sed corruent] Contra cum Sine eo nil præ quo exercitu Dominus non procedit, concidet Psal. 44, 10. 11. Num. 14, clari sit. 9. 42. Jos. 7, 5. nam ille est munitio tenui, quum aliqua angustia est, receptus ab inundatione, umbra ab æstu Esa. 25, 4. Sic cadit coram Davide Goliathus 1 Sam. 17. Coram Jonathane & ejus armigero Philistæi 1 Sam.

E 2

14. 6.

14, 6. 12. 13. Corā Gideone & trecentis, ingentes Midianitarū copiae Jud. 7.

Quia ipse animat
milites.

II. Festinabunt ad murum] Deo etiam in medijs periculis sine medijs facile est animosos reddere & securos, quorum opera ipse uti cupit, ut sua jussa expediant, vide Joel 2, 8. 11. & 3. v. 10.

Ex versu 6.]

Cum vult Deus,
quæ profunt,
obstant.

Cum portæ fluminum aperientur] Cum Deus puniturus est, etiam ipsa propugnacula, quibus maxime confidunt homines, hostium conatus adjuvant, ut videre est in muris Jerichuntis Jos. 6, 23. sic per Euphratem capta est Babylon: per militem externum in urbem defendendi gratia intromissū, perditā est Hierosolyma tempore Vespasiani, & quoties nostro tempore tormētis bellicis pulvere nitrato, & c. se ipsos læserūt hostes?

Ex versu 7.]

Fastus mulie-
rum punitur.

Et statione posita deportabitur Regina] Deus sæpè etiam sexus muliebris graviter punit luxuriam Deut. 28, 56. Esa. 3, 17. Et quamvis ipse in expugnatione urbium hunc imbellem sexum necari vetuerit Deut. 20, 14. tamen non raro ob multiplicia flagitia ab eo commissā crudeliter milites in eum sevire permittit. Et ne quis hæc immeritò contingere existimet, cogitet, quod plerisq; innata sit superbia cum Eva Gen. 3, 6. Unde oritur fastus & luxus, pestes Rerumpublicarum pessimæ, sicut testantur exempla Isebele 1. Reg. 21, 7. seq. 2. Reg. 9, 30. Herodiadis Matth. 14, 6. 8. Bernicies Act. 25, 23. Contra verò quæ debeat esse fæminarum piarum humilitas & ornatus, declaratur 1. Tim. 2, 9. 10. 11. 1. Pet. 3, 3. 4. & c.

Ex versu 8.]

Ob peccata im-
mittitur vassa-
tio,

I. Fuit quidem Nineve velut piscina aquarum] Propter injustitiam, aliāq; flagitia regnum de gente in gentem transfertur Sir. 10, 8. Exemplo sunt Cananei Lev. 18, 25. Samaria, Jerosolyma, Nineve, Babylon & monarchiarum translationes, quæ præfigurantur Dan. 7.

& timor.

II. Fugientes nemo avertet] Deus armat manus ad prælium Psal. 144, 1. Idem in penam antegresse impietatis animum militibus demit, ut nequeant coram hoste consistere, sed fugam cogantur capeßere Lev. 26, 6. 7. 8. 33. 36. 37.

Ex versu 9.]

Divitiæ pereunt.

I. Diripite argentum] Pæna eorum, qui per fas & nefas ditescunt est hæc, quod cogantur alijs opes suas male partas relinquere, Psal. 39, 7. Eccl. 2, 4. 9. 19, 26. Ne igitur apponamus ad opes istas evanidas animas

animum Psal. 62, 10. quas fur eripit, tinea & erosio consumit Matth. 6, 19. Sed demus operam, ut simus divites in Deo Luc. 12, 20. 21. 33. & thesaurum habeamus in cælo Matth. 6, 20. 1. Tim. 6, 19.

II. Infinitum apparatus, gloriam ex instrumentis desiderabilibus] Hic pœna proponitur luxus illius, qui in conquirendis vasis pretiosis nimis est occupatus, ut in illis se ostenter, sicut fecisse legimus Abasuerum, Esth. 1, 6. 7. Belzazarem Dan. 5, 1. 2. confer etiam Esa. 39, 2. 6.

Ex versu 10.]

I. Vacuitas maxima] Dominus dedit, dominus abstulit Job. 1, 21. non tantum pijs in gratia, sed etiam improbis in irâ Hof. 2, 8. 9. Est igitur etiam hæc vanitas non postrema inter homines, congregare sibi multa, eaq; relinquere alijs Eccl. 2, 4. 5. 6. & seqq. Quanto verò major est miseria nobis insipientibus nostra nobis bona vi eripi? Deut. 28, 32. 33.

Deus aufert bona.

II. Animus liquefactus præ metu] Res timida est impietas, & statim mala conscientia hominem accusans terret, Sap. 17, 11. 12. Rom. 2, 15. Exemplo est Adam Gen. 3, 10. Cain Genes. 4, 5. Si igitur non vis serviliter timere superiorem, fac bonum, & habebis laudem Rom. 13, 3.

Mala conscientia.

III. Collisio genuum, dolor in lumbis & facies livida] Si ob malum aliquod temporale, quod tamen cum hac vita desinit, si non citius, tanta est in hominibus consternatio, ut ejus ubiq; manifesta appareant signa, quanto magis ob malum æternum & nunquam finiendum in inferno olim contremiscent impij damnandi. Certè ibi erit fletus, imò ejulatus, horrendus stridor dentium, faciei confusio & vermis non moriens Matth. 8, 12. Sap. 5, 2. Marc. 9, 44. tum dicent montibus, tegite nos, & collibus, cadite super nos, Hof. 10, 8. Luc. 22, 30. Apoc. 6, 16. quærent mortem, & non invenient eam Apoc. 9, 6.

Metus pœnæ.

Ex versu 11.]

I. Ubi est lustrum leonum] Justus cum perire videt obstinatè impij gaudent de improbo, ipse Deum reverenter colet, & de illo ridebit, dicens: Ecce viderum illum, qui confidebat amplitudini divitiarum suarum! Psal. 52, 8. 9.

Pij gaudent de impij interitu.

II. Quos Deus voluit esse populorum pastores, hi sepe sunt leones, non tondentes, sed planè deglubentes & absumentes pecus, qua de re vide Mich. 3, 2. 3.

Ex versu 12.]

I. Leo rapiens, quantum sufficiebat catulis] Cum Deus sit distinctionis dominorum autor in præcepto septimo, & hujus etiam præ-

Magistratus nulli sua cripiat.

E 3

cepti νομοφύλακα esse voluerit magistratum, gravissimè in eum invenitur, & pœnas decernit atrocissimas, si ipse subditos, quos tueri & parentis loco fovere debebat, suis bonis ac possessionibus injustè exspoliet, quod etiam fit, quando res nummaria non rectè curatur Prov. 30, 15. Hof. 4. 18 Amos 4, 1. & 5, 11. Mich. 3, 1. 2. Exemplo est Achab, Nabotho per vim & fraudem vineam eripiens 1. Reg. 21, 2. 7. 10. 19. 21. nam iudicium severum exercetur in eos, qui præsunt, & potentes potenter inquirentur Sap. 6, 6. cui enim multum datum est, ab eo multum requiretur, Luc. 12, 48.

II. Catulis suis, leunculis suis] Pleriq; avari & iniqui congestores propterea ita per fas & nefas bona multa colligunt, ut filijs suis amplissimum relinquant patrimonium, quod tamen sepius illis potius obest, quàm prodest, quia male ipsi sunt educati, & bene illo uti nesciunt. Quemadmodum autem dicit prudenter Plutarchus: Hi parentes calceum curarunt, & pedem, cui ille inservit, neglexerunt. Vide Sir. 14. 3. seqq. & c. 30, 10. & 10, 22. seqq. Prov. 10, 2. 3. 16. & 11. 18. & 21. ita & multi frustra congerunt opes, quando non curatur, ut sint in filijs ingenij & virtutum dotes.

PARS POSTERIOR.

Vers. 13.] Hæc autem quando ego Deus tuus paulisper dissimulo, & taceo, tu putas, quod ego hæc nesciam Psal. 50, 21. 22. Sed ego benè novi omnia, & ecce jam ad vindictam propero, ecce me contra te, quæ est attendendi particula, phrasisq; in prophetis usitatissima tum, cum Deus magnum, certum ac citò venturum comminatur supplicium Ezech. 26, 3. & 28, 22 & 29, 3 infra c. 3, 5. Ego Deus ipse harum calamitatum ero auctor, dictum est Jehovah Domini exercituum, qui sum verus ac omnipotens Deus, ita ero contra te, ut comburam fumo currus ejus, Nineves puta, fumo, inquam, ac primo impetu, ut ne opus quidem sit igne, & juvenes leones tuos consumet gladius, regiam stirpem ac prosapiam prorsus excindendam curabo, ne sint, qui de regno recuperando cogitent, ita excindam è terra rapinam tuam, neq; audietur amplius vox nunciorum tuorum,

Ecc.

A Deo est excidium Nineves.

THM

tum blasphemiantium nomen meum 2. Reg. 19, 9. tum subditis tuis in exteris regionibus tua mandata perferentium, quandoquidem dehinc nullum tibi amplius erit imperium, nulla autoritas, ut tuis legationibus leges feras gentibus exteris, sed contra audientes rumorem de te complodent manum suprate, infra cap. 3, 19. & sine dubio respicit his verbis propheta etiam ad finem capitis præcedentis, q. d. vox legatorum tuorum conticescet, meorum autem nunciorum seu apostolorum vox deinde sonare incipiet, ut inde populus meus afflitus solatium percipiat Esa. 40, 1, 2.

LOCI COMMUNES.

I. Ecce me contra te] Bene illi, pro quo est Deus Rom. 8, 32. male vero illi, cui se opponit omnipotens 1. Pet. 5, 5. Jacob. 4, 6. Psal. 34, 17. Demus igitur operam, ut Deus nobiscum, quod vera pietate & precibus impetramus Jud. 6, 12. 13. Luc. 1, 28. & 24, 29. Illi enim omnia ad sunt bona, quem penes est Deus Psal. 73, 25. 26. Quò vero fugiat, ubi tutus sit, qui Deum omnipresentem habet inimicum, qua de re dictum est pluribus Amos 9, 2. 3. 4. Obadj. v. 4. Jon. 1, 4.

Deus placatus
& iratus.

II. Ut comburam in fumo curru ejus] Deus est, qui armat & Bellum precibus exarmat milites, siquidem ipsius est potentia & victoria 1. Chron. 29, 11. inchoandum. Bellum igitur necessarium vel maxime inchoandum est precibus. 2. Chron. 20, 6. 1. Maccab. 3, 19. 50. & 4, 10.

III. Juvenes leones tuos consumet gladius] Deus est fortis Malus filius luit zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in nepotes, in eos qui odio peccatum patris. prosequuntur ipsum, & parentum malorum sectantur vestigia Exod. 20, 5. Aliàs enim filius bonus patris peccatum non fert Ezech. 18, 14. 20.

IV. Non audietur amplius vox nunciorum tuorum] Per Deum regnant reges, & si abutantur suo imperio, etiam de sede potentie sue ab eo dejiciuntur Prov. 8, 15. Luc. 1, 52. qui diligenter eos observat Eccl. 5, 8. Qua de causa omnibus in magistratu constitutis sit in conspectu illa piissimi regi gravissima sententia: Judices, videte, quid sitis facturi, non enim pro homine judicatis, sed pro Jehova, qui vobiscum est in rebus judiciarijs, quare nunc insit pavor Jehovæ vobis 2. Chron. 19, 6. 7.

Magistratus Deum metuat.

CAPUT

Summa.

Causas excidij Ninevitarum exponit propheta, videlicet inhumanitatem ac Idololatriam, & propter has eventuram cladem hypotyposi quadam egregiâ depingit, ignominiam & miseriam suam inde redundaturam in cives subicit, & hoc ita certissimè futurum exemplo Alexandria confirmat; omnia, quibus se tutos fore confirmabant, adimit præstidia, dū summis & infirmis animi abjectionem, infamemq; fugam, plagæ magnitudinem, aliorumq; de eâ inflatâ sibi gratulantium latitiam prædicit. Unde apparet, quod hæc concio argumento cum præcedente conveniat, & propterea habita sit, quod necesse fuerit easdem calamitates impendentes crebrò securis inculcare, ut iram Dei prænoscant, & vel pœnitentiâ aeternam effugerent, vel impœnitentes ἀναπλόητοι perirent.

Ανάλογος
Partes duæ
1.
Excidij causæ.
1.

2.

Partes hujus capituli, in quo confirmatio præcedentium ponitur, sunt duæ, quarum prior veras excidij Ninevitis prædicti causas duas potissimum indicat, injustitiam & idololatriam: Utramq; enthymemate explicat: Illam; Nineve est civitas cadibus, dolo, & per vim rapto plena, & proinde valde injusta ac inhumana v. 1. Ergo vastabitur celeriter & crudeliter per hostes; celeritatem in adveniando declarat sonus flagelli, commotionis rota, equi plaudentis, & currus salientis v. 2. Crudelitatem in evertendo probant arma, eorumq; effectus miserabiles, v. 3. Hanc, videlicet idololatriam, ejusq; pœnam huic inclusit enthymemati: Nineve est maximè idololatriæ dedita, quod probat à factis; aliàs enim multas nationes in idololatriam suam abominandam seducit v. 4. Ergo ut meretrix quadam spiritualis tractabitur, cujus nuditas omnibus ostendetur v. 5. Porro ipsa cum ignominia maxima ejicietur v. 6.

tur v. 6. Et sic ab omnibus ei illudetur v. 7. Posterior hujus capitis pars falsas fiducia causas tollit; videntur autem præcipue fuisse hæc: I. munitiones urbis, naturâ loci valdè firmæ; respondet propheta, eas cum urbe excisum iri, idq. Alexandria exemplo in Ægypto, argumento à minus ad magis ducto confirmat: Si Alexandria, te longè munitior, fuit excisa, etiam tu excinderis. Antecedens probat à præsijs cum internis, nempe auxiliaribus copijs, quæ illi fuerunt longè copiosiores v. 9. Sed illa nihilominus fuit excisa: & omnes ejus incolæ horrendis modis sunt tractati v. 10. Ergo tu quoq. sic perderis v. 11. omnesq. tuæ munitiones facillimè evertentur v. 12. II. Incolarum numerus: Respondet propheta, illum omnem numerum imbellem & timidum futurum, ut feminas v. 13. III. Arces in aditu regionis extructæ, quæ hostis possint impedire adventum: Respondet propheta, eas hostibus apertum & divinitus consumptum iri, ibid. IV. Arcium de-structarum & copiarum deletarum reparatio: Respondet propheta, frustra illam parari & ab hoste utraq. superatum iri, v. 14. 15. V. Peregrinorum subsidia, qui pecuniam, nervum rei gerenda, & omnis generis arma possint advehere: Respondet Nahum, infidos & inconstantes illos futuros, & aliò se, ingruente bello, collaturos v. 16. VI. Ducum militia virtutis & magistratus vigilantia: Respondetur, illam in timiditatem, hanc insomnolentiam ac torporem iri conversum v. 17. 18. VII. Populorum quibuscum hætenus amicitiam coluit, aut quos subjecit sibi, audientium compunctio: Respondet propheta, complosionem manuum & latitiam ex eo rumore apud omnes orituram maximam, versu 19.

PARS PRIOR.

Vers. 1.] Ut propheta tantò magis moveat, exclamationis figurâ vestit orationem in initio, quæ tamen hoc loco indignantis

F

dignantis

i. e. צדק
eades.

dignantis & minitantis habet speciem: Væ, inquit, ô civitas sanguinum, h. e. scriptura stylo, Ps. 5, 7. & 9, 13. Jona 1, 14. Mich. 3, 10. & 7, 2. explicatio, cadum per sanguinis effusionem factarum, seu homicidiorum, quæ Ninevite non foris modò in bellis injustis ac non necessarijs, verùm etiam domi & privatim ex vindictæ cupiditate per iniquas judicum corruptorum sententias perpetrabant, sed præter has cades & alia horrenda ibidem regnabant flagitia, inhumanitatem civium satis superq. testantia, nempe fraudes, violentia, rapina, quandoquidem ipsa civitas tota, quanta quanta est, est mendacio & lacerato plena, tota constans ex dolis atq. fraudibus, tum in privatis contractibus, tum in inveniendis causis, cur alios bello laceſſant, quos cupiunt extinctum, ut ipsi soli sibi monarchiam parent, tum si causam ita capere nequeunt, nihil cogitant, quo jure, quave fiat injuria, sed more leonum, supr. c. 2, 10, 11. rapiunt ac lacerant פרהינין enim, quod hoc loco exstat, leonum crudelium est proprium, vide Psal. 7, 3. Unde satis benè hunc locum græcè vertit Symmachus πόρνη καὶ μέλο-
χορίας πόλη, plena est urbs sectionibus carnum & frustis per membra concisis. Neq. semel atq. iterum hoc facit, sed semper continenter & sine intermissione prædatur, nullus rapiendi finis aut modus, neq. super facto ullo immani resipiscit, quamvis Jona prædicatione ad tempus antea resipuerit Jon. 3. Nam non amovetur vel recedit ab illa rapina, prout aliàs intransitivè plerumq. verbum hebraicum in scriptura accipitur, etiam in Hiphil. Exod. c. 13, 22. & 33, 11. Psal. 55, 12. Prov. 17, 13. Esa. 46, 7. Jer. 17, 8. quanquam & transitivè occurrat Mich. 2, 3. & 4. Job. 23, 12.

Vers. 2.] Quid igitur jam promerita est apud Deum? Vastationem atq. eam jam minantur magna alacritate advenientes Chaldaei. Nam ecce meas aures jam personare scias tumultu

multu & strepitu bellico, siquidem eas in visione jam complet
sonus flagelli, & sonus commotionis rotæ, & equi
plaudentis, currusq; salientis, currus & equites armati
advenient, ut pro temporis illius ratione hypotyposi elegantis-
sima exercitum adventantem describat, dum mentionem fa- Προπρωτος
exercitus ad-
ventantis.
cit soni scutica, quâ utitur auriga, eâq; cursum moderatur &
urget equorum trahentium currum bellicum, soni rota præ-
ferrata, & equi generosi ac sonipedis hinnitus, qui

— Si qua sonum procul arma dedere,
Stare loco nescit, micat auribus, & tremit artus,
Collectumq; premens volvit sub naribus ignem.
ut poëta pluribus explicat, quæ uno verbo קָהָר indicat pro-
pheta, ut non immerito hic scribat Hieronymus, tam pulchra
juxta Ebraicum & picturæ similis ad prælium se preparantis
exercitus descriptio est, ut omnis meus sermo sit vilior.

Vers. 3.] Sed pergit in cæptâ hypotyposi sua Nahum, &
quid porro futurum sit in ipso conflictu subjicit. Ibi enim
erit eques inducens ac elevans & flammantem gladium,
qui quod maximè acutus, tersus ac lucidus est, flammæ speci-
em quodammodo refert, præsertim sole lucente, confer Gen. 3,
24. Jud. 3, 22. 1. Sam. 17, 6. Job. 39, 23. & coruscantem hastam
nitore summo micantem, ut fulguris quandam referat speci-
em, cum celerrimè in aëre lucido movetur. Sic Deut. 32, 41.
Habac. 3, 10. Job. 20, 25. & adverte, non est inanis ille armo-
rum fulgentium terror, vide sis effectum, multitudinem
confosorum & ingentem numerum cadaverum
talem, qui etiam terram ipsam gravet, ut vox hebræa innu-
it, deniq; infinita corpora, adeò ut impingant in cor-
pora illorum, qui ceciderunt in acie, sic nusquam pedem
effferrent, aut proferrent, quin impingant, ita cadaverum
erunt omnia plena plenè occisorum, & ita vulneratorum, ut

Eques armatus.
להבחרב

פרקחנית

פֶּנֶה
נִינְוֶה

nequeant surgere, quorum illud notat vox hebraea פֶּנֶה signifi-
cans mortuum corpus, hoc vox נִינְוֶה corpus quodcunq, etiam
adhuc vivum, denotans.

Nineve confer-
tur scorto.

נִינְוֶה

Fundamentum
collationis.

Idololatria est
scortatio spiri-
tualis.

Vers. 4.] Tanta verò strages justo Dei iudicio obtinget,
cum propter summam inhumanitatem Ninevitarum jam ex-
plicatam, tum propter maximam idololatriam jam expo-
nendam. Nam futurum est illud, quod hactenus prædixit
Nabum, & propter amplitudinem scortationum scorti
pulcherrimi, & vasserrimi, pollentis gratia, & magistræ
præstigiæ, veneficiorum, maleficiorumq, quod sibi vici-
nas gentes, totasq, nationes subdolis suis artibus devinciebat,
subjiciebat etiam, tantum non venundabat, ac ut emptæ
mancipia pro libitu tractabat, ac agebat scortationibus
suis, & totas familias dementabat, atq, excantabat suis
præstigijs, in qua parabolica allegoria juxta scripturæ sty-
lum scortum speciosum vocat Nineven (alludens ad nomen
hebraum נִינְוֶה, quod sonat pulchram habitationem, ut vult
Hieronymus, & cum eo multi alij) scortationes, idololatriam,
quam reges Assyria per totum orientem studiosè propagabant,
præstigijs & veneficijs, artes subdolas, quibus illa usa alijs per-
suadebat, ut suo ritu numen suum colerent, ut exemplum
quoddam luculentum testatur 2. Reg. 16, 10. Venundare
deniq, dicit, ita agere homines, ut sua venundata mancipia.
Fundamentum hujus similitudinis est, quod quum Deus Ec-
clesiam sibi desponsaverit, ex eaq, sibi liberos progignat, ater-
num victuros, si illa turpiter Deo vero relicto ac idola confu-
git suæ fidei conjugalis, Deo in fœdere & sacramento initiati-
onis data oblita, scortari dicitur, & Idololatria, ut scortatio
spiritualis hinc inde describitur in biblijs. Vide ex multis hæc
paucæ Exod. 34, 15. 16. Deut. 31, 16. Jud. 2, 17. & 8, 27. 33. 2. Reg.
9, 22. 1. Chron. 5, 25. Esa. 1, 21. & 23, 16. 17. Esa. 6, 57, 3. 4. Jer. 2,
20. &c.

20. & c. c. 13, 6. 9. & 13, 27. & 23, 14. Ezech. 16, 15, 25. & c. & 23, 3. Hos. 1, 2. & 4, 12. & 5, 3. & 6, 10. Mich. 1, 7. Apoc. 2, 22. & 14, 8. & 17, 2. & 18, 3. Confer quæ dicta sunt Joel. 2, 18. & supra c. 1, 2. In specie verò, quod ad hunc locum attinet, illa est col-
lationis ratio. Sicut enim meretrix primò habet corporis for-
mam & venustatem, quò bono Dei dono illa turpiter abutitur; sic Nineve erat urbs formosa & famosa seu celebris, propter
venustatem, magnitudinem, lociq; commoditatem, quibus bo-
nis & ipsa nefariè contra Deum abusa est. Deinde sicut me-
retrix, ut formam spectabiliorem & amabiliorem reddat, fu-
cos adhibet, mundumq; muliebrem, qui totus ad libidinem
compositus est, ut vel lascivia corporis ostentatione amatores
pelliciat; sic Nineve omnia ad sustentationem & fastum in
externis referebat, & in cultu divino ritus humano ingenio
valdè arridentes, adhibebat, ut tantò facilius aliorum ani-
mos alliceret. Porro ut meretrix gestus corporis, dicta &
facta pro cuiusq; amatoris ingenio callida fingit, & si qui his
nondum trahuntur, illis philtra & veneficia parat, quibus
vincat & in nassam suam pertrahat, si qui ab illa turpitudi-
ne abhorrere vel refugere visi fuerint: Sic Nineve alijs regi-
bus ac nationibus pro cuiusq; indole suam amicitiam vel offe-
rebat, vel expetitam libens condicebat, dignitates item & o-
pes pollicebatur & largiter conferebat ijs, qui verborum blan-
dijs vinci non poterant. Deniq; sicut meretrix ea astutia res
suas instituit, atq; eà arte homines tractat, ut qui semel illi
animum addixerunt, in ejus servitutem quasi pertrahantur,
& ab ea velut mancipia agantur pro libitu: Sic Nineve, quos
semel in societatem receperat, sibi mancipabat, dum varijs
artibus tandem eos exueret imperio, in servitutem redigeret,
tam animi, in sua idololatria, quàm corporis, in sua tyranni-
de. Vendere autem seu venundare hic scripturae phrasis est,

In quibus con-
veniat Nineve
cum scorto.

I.

2.

3.

4.

F 3

& notat

Vendere per me-
talepsin usur-
patum.

Rom. 7. 14.

& notat per metalepsin in possessionem tradere tanquam ven-
ditum, ut explicatum est hoc supra Joel 3. 6. 7. 8. Amos 2, 6.
Unde intelliges, quid sit, quando dicitur aliquis venundatus
ad faciendum malum, h. e. à Deo justè in sensum reprobum
traditus 1. Reg. 21, 20, 25. 2. Reg. 17, 17. 1. Maccab. 1, 16. Cum
qua tamen phrasica ve confundas illam apostolicam de se ipso
homine apud Deum in gratiâ constituto, ut patet ex v. 25. &
1, 2. c. 8. prolatam περ αὐτοῦ & τοῦ τοῦ ἀναγινῶ Rom. 7, 14.
Non enim simpliciter hac, similiaq; ibidem de Apostolo di-
cuntur, sed secundum quid, seu propter malas carnis reliquias
semper in hoc mortali corpore usq; ad vitæ finem harentes, et-
jam in maximè pijs contra suam voluntatem, atq; ita malam
radicem seu peccatum originis notat, propter quod olim in A-
damo sit, & ipse venditus sub peccatum, ut id ei, dum vivat,
etiam invito adhæreat, confer Rom. 5, 12, 16. 19. Hebr. 12, 1. Ro-
man. 8, 23. 24. Qua de re aliàs cum Deo pluribus.

Dedecus mulie-
rem denudari.

Vers. 5.] Nunc redeo ad propheta nostri textum, ubi oc-
casionem præcedentis similitudinis idem Nineve eventurum
dicit, quod scortis, quorum fœditas jam nota est; His enim
amatores primùm vestes à seipsis donatas detrahunt, quibus
superbiebant: Deinde ea ignominiosè ejiciunt, ut luto con-
spurcentur. Ne enim prophetam saltem agere existimes, ecce
me contra te, dictum Jehovæ exercituum, ego, ô Nineve,
retegam fimbrias tuas in faciem tuam, replicabo eas sur-
sum, ut retegaris & nuda conspiciaris, h. e. extremo dedecore
te afficiam, siquidem major mulieri infamia accidere non po-
test, quàm si ipsa retegatur, nuda videatur, & palàm omnibus
ostendatur Esa. 47, 3. Jer. 13, 22. 26. Ezech. 16, 37. & id vult se-
quentibus verbis, ut ostendam gentibus, quæ hætenus qua-
si forma tua commota te coluerunt, nuditatem & deformati-
onem tuam, & regnis seu nationibus, quas in tui admira-

tionem rapuisti, ignominiam tuam, ut agnoscant artes & fraudes, quibus eas circumvenisti, teq. propter eas oderint, & cum perspexerint tuam superstitionem, se abs te sejungant, ac veluti si amatoribus quis fœditatem nudi scorti ostenderet, et jam in illis locis, quæ natura tecta esse voluit (id quod vox hebræa prior propriè innuit, ut loci paralleli ostendunt) ipsi rei turpitudine commoti, hoc probrosè ita denudatum essent relinquentes. Sic tui beneficiarij & vasalli tua clade moniti, qua tuorum de astrorū patebit infirmitas, & tuam turpitudinem aspicientes, tuam religionem seu potius idololatriam deserent.

Vers. 6.] Quin in signū detestationis maxima ego per alios projiciens in te res detestandas, veluti lutum, cænum, stercus, qualia solent conjici in meretrices publicā infamiā notatas, turpitudine te afficiam, summā, atq. ita te conspurcabo Disponere ut speculum. & defœdabo, ut disponam te, ut speculum, edam in te exemplum ac ἡδαιγυα Matth. 1, 19. vindicta & maledictionis, ut quoties deinceps de aliquo magno supplicio, aut insigni calamitate narrabitur, statim in exemplum adducaris, omnesq. in memoriam sempiternam in te respicientes discant, quàm ego inhumanitatē & idololatriam detester, & sis præ magnitudine plagæ tuæ talis, in quam omnes prætereuntes oculos conjiciant, tanquam in speculū, id quod notat h. l. vox hebræa נָר, à נָר i. e. vidit, ita ut conveniat cum נָר, quod aliā notat speculum. Ex omnibus enim apparet hoc loco id passivè, non activè vertendum esse, sicut & sequitur in textu.

Vers. 7.] Eritq. ut unusquisq. videntium te, aberret abs te, subducatur se, te visā, fugiat, deflectat de via, conspectum tuum effugiat, teq. de industria refugiat Luc. 10, 31. 32. ac dicat vaitata ac prorsus diruta est Nineve, quis movebit ei? Ellipsis est scriptura, scilicet labia, & hæc ejus peculiaris phrasis significat alloqui aliquem seu consolari verbis bonis, ut

Movere i. est solari.

nis, ut sit aliquantò plusquam condolere, siquidem condolere possumus, etiam absentibus, movere seu alloqui non nisi praesentes, idq; sequens egyptiorum satis indicat, quæ ita habet: Unde quæram consolatores tibi. Interim ut constet de scriptura analogia, vide & expende hæc loca Job. 2, 11, & 16, 5. & 42, 12. Psal. 69, 21. Esa. 51, 19. Jer. 15, 5 & 16, 5. & 22, 10. & 31, 18. & 48, 17. ac scies, quod movere alicui, sit solari aliquem.

LOCI COMMUNES.

Ex versu 1.]

I. Væ] Deus peccata atrocita tandem atrocibus pœnis vindicat, & antè væ denunciât. Potest hoc per omnia decalogi præcepta deduci, siquidem generalis est regula: Si improbus sum, Væ mihi, Job. 10, 15. Væ vobis viri impij, qui quidem dereliquistis legem altissimi, Sir. 41, 11. 12. & ut tantum de his vitijs agamus, quæ hic nominantur, Væ illis, qui in via Cain ambulant Epist. Jud. v. 11. Væ civitati sanguinarie cadibusq; plene, Ezech. 24, 6. Habac. 2, 12. Deus perdet omnes, qui loquuntur mendacium Psal. 5, 7. Væ tibi qui spoliâs Esa. 33, 1. Væ conjungentibus domum domui, Esa. 5, 8. Væ ædificanti domum suam injustitiâ, & cœnacula sua injuriâ Jer. 22, 13. Væ multiplicanti non sua Hab. 2, 6.

Homicidiorum
detestatio.

II. Civitati sanguinibus, id est, homicidijs refertæ.] Homicidia sunt gravissima peccata, quorum atrocitatem exaggeratam vide apud alios, præsertim eos, qui in quintum decalogi præceptum scripserunt. Fieri autem hoc potest ex personâ Dei, tum quod hominem ad sui imaginem condidit, tum quod toties severissime prohibuit Gen. 9, 6. Ex persona hominis, tam occidentis, qui quavis belua pejor, cum hæ non seviant in suam speciem, quàm occisi, qui fuit proximus, omnibus modis juvandus, & si Deus extraordinarie tam graviter hæc punivit, quidni ordinarie liceat magistratui Dei vicario occidere homicidas, quod negat Anabaptistæ.

Veritas amanda.

III. Mendacis tota est plena] Deus veritatis autor, imò ipsa veritas, mendacium maxime aversatur Zach. 8, 17. diabolus autem mendax est Job. 8, 44. Qua de re vide eos, qui in octavum decalogi præceptum scripserunt.

Rapina cavenda.

IV. Lacerato plena, non amovet rapinam] Violentia & rapina, licet frequentia, maxime tamen sunt flagitia: Vide præceptum decalogi

calogi septimum, unde, qui volet, huc plurima cogerat: Mibi indicasse sufficit, qui hoc non ago, ut magna comportem volumina, aut meis solius ac bibliopole rebus cum aliorum damno prospiciam.

Ex versu 2.]

Sonus flagelli] Qui Deum in beneficijs nolunt agnoscere patrem, Dei iram coguntur eum in pœnis severum experiri judicem, & qui negligunt gratiam, tandem justam ejus sentiunt iram, Psal. 7, 12. 13. 24. Luc. 19, 42. 44. Prov. 1, 24. seqq. Lev. 26. Deut. 28. Sir. 5, 7.

Ex versu 3.]

I. Eques inducens flammantem gladium.]

Quis fuit, horrendos primùm qui protulit enses?

Quam ferus, & verè ferreus ille fuit!

Gladiatorum abusus.

exclamat profanus poeta. Quod autem illi omnes hi sint, qui contra Dei præcepta ex destinatâ animi malitiâ peccant, declarat hic sanctus Dei propheta, confer v. 1. est enim bellum, una ex calamitatibus, quas Deus toti regioni rebellis solet immittere 2. Sam. 24. 13. Ezech. 5, 16. 17. & 13, 17. 19. Qui igitur non vis milites audire tonantes ferro, audias Deum sonantem in verbo, & roga cum pijsimo rege, ut sit pax & stabilitas diebus tuis, Esa. 39, 8. Psal. 122, 7. 8. & 85, 9. 10. 11. 12. & 67.

II. Multitudinem confessorum ingentem numerum cadaverum] Mors omnis peccati stipendium, Rom. 5, 12. & 6, 23. violenta tamen præcipua ejus, quod sit elatâ manu contra Deum & proximum Psal. 55, 24. Amos 6, 10. exemplo est Simri & Cosbi, Num. 25, 8. 14. Filij Heli, 1. Sam. 2. v. 25. & 4, 11. Belsazar, Dan. 5, 4. 30. Absalon 2. Sam. 18, 14. Her & Onan Genes. 38, 7. 9. Israelitæ 1. Corinth. 16, 5. 6. 7. 8. 9. Ananias & Sapphira Act. 5, 5. 10.

Ex versu 4.]

I. Propter amplitudinem scortationum scorti] Scelera publica & flagitia notiora redarguantur aperte & severe 1. Tim. 5, 20. 21. & 4, 2. Tit. 1, 13. Exemplo Prophetarum, Christi, & Apostolorum, vide supra cap. 1, 1. L. C. II.

Flagitia aperte arguenda.

II. Si credentes sunt Dei sponsa Psal. 45. Eph. 5. Cantic. Cant. 1. seqq. & infideles scortum spirituale, quod ipse est ignominiose dimissurus, Ezech. 16, caveamus cum omnia alia peccata, tum præcipue idololatriam, quâ quia alij honorem & amorem sponso nostro debitum deferimus,

Idololatria cavenda.

mus, ipse statim ad zelotypiam commoveretur gravissimam, & à se expellit Jer. 3, 3. Ita tamen, ut in hac vita sit spes venia, ibidem v. 7. 8. Qui vero servaverit fidem in baptismo datam, huic corona justitiae reposita est in coelis 2. Tim. 4, 7. 8. Et hic ad nuptias agni beatas admittitur Apoc. 19, 7. 9. & 21, 9. 10.

Ex versu 5.]

**Donorum Dei
abusus punitur.**

Retegam fimbrias tuas in faciem tuam, ut gentibus ostendam nuditatem tuam] Quando homines bonis Dei donis abutuntur contra ipsum, his eos privat, ut agnoscant suam miseriam, & Dei, qui dederat, beneficentiam, Hos. 2, 8. 10. Ezech. 16, 17. 18. 19. 52. Sicut in genere de hominibus omnibus ostendit parabola dispensatoris iniqui Luc. 16, 1. seqq. Ne igitur dicas, dives sum, cum non noris, te esse pauperem & nudum Apoc. 3, 17. Consilium tibi do, compares tibi vestimenta alba, ut induaris, ibid. v. 18. Nam beatus, qui in adventu Domini sui vigilat, & servat vestimenta sua, ne nudus ambulet, & cernantur pudenda ipsius Apoc. 16, 15.

Ex versu 6.]

**Pios gloria, im-
pios dedecus
manet.**

I. Projiciens in te res detestandas, turpitudine te afficiam] Honorantes se honorat Deus, ac contemptores ejus leves fiunt, 1. Sam. 2, 30. ut evadant in caudam, h. e. sint infra omnes infimos Deut. 28, 44. Nam gloria, & honor, & pax omni operanti bonum Rom. 2, 10. Contra qui peccant in Deum, gloriam eorum ignominia commutat, Hos. 4, 7. ut saturerentur ignominia praeter gloriam Habac. 2, 16. gloriam, qua superbiebant nimium. nam ante confractiorem superbia & ante lapsum alti sunt spiritus, Prov. 16, 18. & 18, 12.

**A Deo eduntur
exempla.**

II. Edam in te exemplum] Deus quosdam etiam in hac vita punit gravissime, ut inde alij exemplum capiant, & periculum in illis faciant, sibi quod ex usu sit. vide haec loca Num. 5, 21. Deut. 28, 37. & 29, 23. 1. Reg. 9. 7. 8. 2. Chron. 7, 20. Ezech. 5, 15. & 14, 8. 2. Thes. 1, 5. Hebr. 4, 10. Epistola Jud. v. 7.

Ex versu 7.]

**Amicorum per-
fidia,**

I. Erit ut quisq; videntium te aberret abs te] Notatur hic ple-
rorumq; amicorum perfidia, de quibus verissimum est illud distichon:
Tempore felici, multi numerantur amici,
Cum fortuna perit, nullus amicus erit.
Vide Obad. v. 7. L. C. I. Quare si comparaturus es amicum, in afflictione
compara eum, neq; cito credas te ipsum ei, &c. m d d d

πικροὶ ὡς πόντος καὶ βρώσις ἡ σὺν ἐπαίῳ: Sir. 6, 7. 8. 9, 10, 11.
12. seqq. & 12, 7. seqq.

Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Sicut idem experientia teste & natura luce monuerunt sapientes ethnici.

II. Vastata est Nineve, quis solabitur eam] *Quum* pereunt Impiis non est improbi, cantus exercetur Prov. 11, 10. Nam homo si est oppressus propter succurrendum, sanguinem hominis, ad foveam usq; fugiat amicus, nemo sustentet cum Prov. 28, 17. Et qui alios crudeliter opprimit, merito crudeliter opprimitur, juxta communem regulam: Ut fecisti, ita fiet tibi Obad. v. 15.

PARS POSTERIOR.

Vers. 8.] Quoniam autem videtur esse ἐκ τῶν ἀδωμάτων, ut in has angustias redigatur Nineve, exemplo rem probat propheta, hoc modo: Non est, o Nineve, quod putes, quando superbia animi tui te seducit, Obad. 3, 4, te adeo munitam esse, atq; adeo constabiliuisse tuum regnum, ut Deus illud eripere nequeat. Vanam enim hanc fiduciam esse vel inde apparet, quod Deus ille longè munitiorem urbem Alexandriam Egypti possit perdere. Cum igitur tu non capiaris & evertaris, si- cut illa? An melius esset tibi, quam No nutritiæ, quæ est quasi mater & nutrix totius Egypti, opum amplitudine & temporij celebritate, an existimas meliorem fore conditionem tuam, aut mitius tecum actum iri, quàm cum illâ munitissimâ Egypti urbe, quæ jam No dicitur, sed postquam eversa est, ab Alexandro Magno, longè post readificata, nomen ab eo accipiet, & dicetur Alexandria, quod cognomen esse No veteris destructæ & post restauratæ autores sunt hebræi, Chaldaei paraphrastes, & Hieronymus, & situs Alexandria è Josepholib. 2. de bello Judaico c. 16, descriptus his verbis: Alexandria multitudo & divitijs abundans, magnitudine Jerosolymæ non impar: habet siquidem in longitudine stadia triginta, in latitudine decem. Munitur undiq; aut incommensabili solitudine aut importuoso mari, aut fluminibus, aut cænoasis

Si Alexandria potest everti, etiam Nineve.

No nutritia.

est Alexandria.

Hujus situs describitur.

paludibus, sicut & à Q. Curtio lib. 4. idem probatur, & quæ hic apud prophetam sequuntur, quod fuerit sita inter rivus, vel Nilum magnum illum fluvium nã ex lo plurali numero dictum, ut supra c. 2, 6. qui eam cingebat, ut refert Strabo lib. 17. Commoditates inquit, habet multimodas, duo maria locum undiq; alluunt; alterum à septentrione, quod Ægyptium dicitur, alterum à meridie Marcjas lacus, & Mareotis appellatur. Eum Nilus multis fossis è superioribus partibus tum è lateribus actus implet, per quas multò plura importantur, quàm è mari, adeo ut portus, qui ad lacum est, di-tior sit marino: Vel cœnoscas paludes, & quod aquis sit circumdata, cui præmunio seu antemurale sit ipsum mare, & à mari est murus ejus, quemadmodum in locis ex Josepho & Strabone allegatis prolixius videre est.

Æthiopiæ &
Ægypti poten-
tia.

Vers. 9.] Neq; tantum hæc præsidia habebat illa urbs loci naturâ, sed etiam multa auxilia externa. Nam Æthiopia, quæ exercitu erat quàm maximè instructa. 2. Chron. 14, 9. & 16. v. 8. robori ipsi erat, & Ægyptus illa valde populosa, cujus erant gentes infinita, in quâ, regnante Amasi, viginti millia urbium, teste Herodoto lib. 2. confer Esa. 19, Jer. 46. Quin etiam Phutæ & Lybies, ex Africa tota Jer. 46, 9. erant auxilio tibi, juverunt te, ô Alexandria strenuè, nec tamen à Nebucadnezaris à Deo immisi potentia te vindicare potuerūt, ubi tamen Phut & Lybia parū differre arbitror.

Alexandriæ e-
versio horrenda.

Vers. 10.] Quanquam autem ita probè ab omnibus præsidis fuit instructa, quæ ad defensionem pertinere poterant, tamen etiam hæc deportationi fuit, abiit in captivitatem, eversa est urbs ipsa, & cives abducti sunt in exilium, quotquot ex bello fuerūt supersites. Nã multos sustulit in expugnatione gladius, excidium secundum omnes atates factum est, & nullum crudelitatis genus intermiserunt Chaldaei milites,

lites, siquidem, quæ est extrema sevitiæ species, parvuli hujus in quâ occisi
 civitatis ab illis in saxa illi sunt 2. Reg. 8, 12. Psal. 237, 9. E-
 sa. 13, 16. Hos. 14, 1. & quidem in capite omnium vicorum,
 passim per compita, ubi multorum vicorum quasi capita i. e.
 initia, & hoc ad majorem pertransluentium terrorem, cum
 videant, neq; innoxia ætati parci, ut cogitent, quid se reli-
 quis adultioribus futurum sit, ubi & super honoratos ejus
 urbis senes, aliosq; in dignitatis collocatos fastigio, projece- & senes abdu-
 runt sortem, ut addicerentur in servitutem Obad. v. 11. De-
 niq; omnes magnates ejus vincti sunt compedibus,
 catenisq; ferreis, quia verbum hebraum est קשר, unde קשר
 catena ferrea. Notandum verò hic, quod loquatur Nahum
 prophetarum more, præterito pro paulò post & certissimè fu-
 turo posito, siquidem noster propheta videtur omnino prior
 fuisse Jeremia & Ezechiele, sub quibus tamen No durabat,
 & vastanda erat Jer. 46, 25. Ezech. 30, 19. 21. quorum ille
 tempore Josia, Jer. 1, 2. hinc etiam post eum, tempore deporta-
 tionis Babylonica prophetare cæpit, cum noster Nahum tem-
 pore Hiskia regis, & paulò post seqq. regum vixisse credatur
 ob historiã Sennacheribi, de qua c. 1. Et si igitur præcisè quan-
 do hæc contigerit deportatio, non annotatum est in Biblijs:
 tamen valde probabiliter ex locis jã citatis, & præcipuè c. 46.
 Jeremia colligimus, facta hæc esse & impleta, quando totam
 Ægyptum Nebucadnezar subigeret. Ubi non est, quod exci-
 pias, ita exemplum hoc huc minus quadrare, cum inde con-
 firmatur interitus Nineves: Propheta enim ex Dei instinctu
 non minus exempla sumunt à præsentibus & futuris, quam à
 præteritis, ut ita cum illa viderint, etiam reliqua, quæ inde
 sunt probata, futura certissimè intelligat homines, vide Exod.
 3, 12. 2. Reg. 19, 29. Esa. 7, 14. Matt. 24, 3, 1 Sam. 2, 34. Sic etiam
 Jeremias res propinquiores futuras in prophetijs adhibet ad

Propheticè hæc
 sunt prædicta.

Quando conti-
 gerint.

Prophetæ etiam
 à futuris con-
 firmant.

confirmandas eas, quæ postea longiore intervallo eventuræ sunt c. 20, 28. 44. 49. Quod cum ita sit, probare Francisci Junij conjecturam hoc loco non possumus, quasi hæc gesta sint præterito tempore, cum illa nullo certo nitatur fundamento, quod nostra explicatio habet, etiam in notis biblicis Junij.

Nineve ever-
tetur.

Bibere
inebriari.

Vers. 11.] Hoc verò cum satis accuratè enarrasset Nahum, porro ad Nineven se convertit, sic concludens: Quemadmodum No, urbs illa potentissima miserè peritura est, ut versu præcedente dictum est: Sic etiam tu, ô Nineve: Quemadmodum illa mero furoris divini inebriata est, sic etiam tu inebriaberis, id est, scripturæ stylo, non tantum calamitatibus premeris (quod vocat ipsa bibere Obad. v. 16.) sed prorsus opprimeris, hostium pudore ac metu te abscondes, eris latitans, neque audebis prorepere in paucis tuis residuis, nam tu quoque desiderabis sufficiens robur propter inimicum, cui hoc opponas, cum te tuo privaverit.

Ellipsis particu-
læ similitudinis,

Vers. 12.] Sed fortè aliquid fiduciæ collocas in tuis præsidijs, munita urbe, arcibus, propugnaculis & populi multitudine, me vide, mihi crede, nihil est. Nam non dicam una aut altera, sed omnes munitiones tuæ sunt similes ficibus (sic enim hoc loco supplenda est similitudinis particula, quæ sæpè apud hebræos deest, & ex toto contextu facile potest suppleri. Nunc inspiciantur hæc loca Gen. 49, 9. 14. Psal. 11, 1. Prov 10, 20. & 11, 22. & 18, 4. Mich. 3, 12.) & primitivis fructibus, (ubi conjunctionis copulativæ vim habet, ut 1. Sam. 17, 42. quemadmodum enim illæ & hi, si moveantur saltem arbores, illicò cadere solent in os comedentis, ejus qui comesturus est, & propterea arborem concutit, sic tuæ munitiones faciliè deicientur & expugnabuntur, nulloque negotio ad votum obsidentium concident, quemadmodum ficus statim abjicit suos grossos, à magno vento concussa Apoc. 6, 13.)

Vers. 13.

Vers. 13.] Multitudinem populi quid est quod præendas? Ecce populus tuus erit ut foeminæ, animo omnino illis tui bellatores erant similes Esa. 3, 12. Jer. 51, 30. & 48, 41. & quidem in medio tui, ubi deberent se viros præstare juxta proverbialia: In tuo regno, in tuo luco & fano, intra tuas præsepes, ubi unusquisque audacior, sed vident malum ad se pertingere. Nam inimicis tuis omnino aperiatur porta, terræ tuæ, ut omnia pateant, & pervia sint hostibus, arces in finibus regni exstructæ, quas claves germani dicunt, in hostium devenient manus, atque adeo facile, ut nihil supra ac si sua sponte aperirentur, nam absument ignis ultionis divinae vestes tuas. Vestes autem in scriptura notant potentiam aut robur quodvis civitatis aut regionis, & per Synecdochen, propugnacula fortissima, quibus se tutos fore credunt incolæ, ut vestibus & repagulis illi, qui sunt in ædibus, quarum januæ obdiderunt pessulum, vide 1. Sam. 23, 7. 1. Reg. 4, 13. 2. Chron. 8, 5. & 14, 7. Psal. 147, 13. Jer. 49, 31. Thren. 2, 9. Amos 1, 5. Jon. 2, 7. Jerem. 51, 10.

Viri foeminis
similes.

Vestes i. e. po-
tentia, propu-
gnacula.

Vers. 14.] Tutamen, quasi te esses defensura, ita praparrabis omnia, qua poteris: Age verò, aquas obsidionis, quibus sitim restinguas durante obsidione, hauri tibi, per Synecdochen, omnem commeatum intelligit, firma etiam munitiones tuas, quæ quodammodo corruerunt. Id ut possis, prius ingredi in lutum, idque subige, ut inde lateres, ad munitiones firmandas pares, calca agrillam, & ut excoquere queas lateres jam confectos, refice fornacem laterariam. Hæc omnia & multa alia facies quidem, sed nihil proficies, si quidem & hæc dicta sunt ἐργονίως, quæ de re supra c. 2, 1.

Aquæ obsidio-
nis.

Vers. 15.] Nam ibi in tuis arcibus, dum ita eris in opere, consumet te ignis ultionis divina, & præcipue bellum (vide Amos c. 1, 4. Joel 1, 19. & 2, 3, 30. Amos 7, 4.) id quod sequens ἐξήγησις

Ignis, id est
bellum.

Multitudo con-
fertur locustis,

& stellis cœli.

Mercatores ut
bruchii.

ἐξ ἧς dicit apertius, ibi excindet te gladius, devorabit, comedet te, metaphora sumpta ab animalibus carnivoris, ut alias os gladij pro acie dicitur, comedet te, inquam, melolontha, de quo genere insecti dictum est Joel 1, 4. quamvis tu te tam numerosam efficeris, atq; adeo, ô Rex, (masculinum genus verbi hebrai id innuit) fac te numerosum, ut melolontha, ita ut terram ipsam quodammodo graves, ut supra v. 3. coge exercitum copiosissimum ex milite extraneo, & tu urbs ipsa Ninive (id quod genus fœmininum verbi hebrai notat) numerosam te effice, & multos ex tuis civibus in aciem producito, ut locusta magno cum agmine solet advenire, unde scriptura magnam congregationem ac multitudinem quamvis cum Locustarum copijs comparat Jud. 6, 5. & 7, 12. Jer. 46, 23. Judith. 2, 11. quæ & apud hebraeos propterea nomen à multitudine habent אֲרֶבֶת à רָבָה multiplicavit. Hæc omnia pro eo, quantum poteris, studiosè curato, tamen hostibus non evades superior.

Vers. 16.] Neq; est, quod spei quippiam penas in mercatoribus tuis, quasi illi sint pro te omnia facturi, omnemq; moturilapidem, ut salva maneat in ipsorum usum. Nam quam tu negotiatores tuos multiplicasti præ stellis cœli, hyperbolicè, propriè vero notat valde copiosè. Gen. 15, 5. & 22, 17. & 26, 4. Exod. 32, 13. Deut. 1, 10. & 10, 21. & 28, 62, 1. Chron. 27, 23. Nehem. 9, 23. tamen non proderunt tibi tempore angustie, nam sunt velut bruchi & melontha, quæ sibi suisq; rebus consulunt, & postquam sibi prospexerunt de victu, abeunt. Nam ut melolontha, postquam grassata est & irrui, paulò post avolat : Sic etiam illi negotiatores tui, rebus suis providentes tantum, & tibi ad regni patriæq; defensionem nihil succurrentes, citò avolabunt, cum bellum funestum ingruere viderint. Quibus tamen verbis nequaquam damnata ipsa mercatura, sed mercatorum malorum perfidia. Vers.

Vers. 17.] Ut verò in illis negociatoribus tuis nulla tibi consilij vel auxilij copia, sic nec in tuis ipsis principibus erit quicquam praesidij. Nam diademati & comatuli tui, qui comam studiosius nutriunt, ut olim abradendâ illâ abstinebant Nazirai ex voto, sunt similes locustæ, tum propter otium ignavum, quandoquidem fruges tantum consumere nati, tum propter metum, quod facile in fugam conjiciuntur, ut locustæ facile territa avolant, & principes tui juniores, qui regi in aula ministrant, & peculiare dignitatis nomen ab ætate & ortu habent Jer. 51, 27. ut dicantur שַׁפְּסָרִים, composita voce שָׁפַר i. e. parvulus, & כֶּרֶם sive שָׂר, i. e. princeps sunt sicut locustæ locustarum i. e. prægrandes, velut locustæ maximæ & voracissimæ ob summum luxum, ut sit גִּבּוֹר גִּבּוֹר hebraismus, similis illi, Rex regum, Dominus dominantium, de quo Buxt. thes. p. 331. & גִּבּוֹרֵי pro גִּבּוֹרִים, ut idem notat pag. 82. etiam illi fugam capeissent, ut locustæ, quæ de nocte, tempore frigoris castra metantur per macerías (potius verterim, quàm per sepes, cum גִּרְרָה, cujus plurale hoc loco exstat, significet murum ex rudibus lapidibus congestis, sine calce ac cæmento) & ob copiam, justî exercitus speciem habet, sed mane sole exorto errant, aufugiunt, celeriter abeunt seu avolant (ut גִּרְרָה Cant. Cant. c. 8, 14. & פֶּלְעָיִם Matth. 10, 23. accipitur) ita ut non dignoscatur locus illius uniuscujusq; , vel ubi fuerint ipsi omnes, sic etiam tui juniores principes diffugient hoc malo belli irruente, ut non cognoscas deinceps, ubi fuerint.

Comatuli &
locustæ,

שַׁפְּסָרִים

גִּרְרָה

גִּרְרָה
פֶּלְעָיִם.

Vers. 18.] Sed ne dicant Ninevite, ò Nahum, loqueris haecenus de hominibus inutilibus, quod nihil urbi sunt profuturi: Credo & concedo, sed scias, quod Nineve etiam habeat alios viros prudentes & rei militaris peritos. Huic igitur objectioni facita quod occurrit propheta, dormitabunt pasto-

H

res

Pastores id est
proceres.

restui, regni proceres, vide Mich. 5, 4. 5. 6. & 7, 14. O rex Assyriæ, somnolenti erunt, ut animum ad cogitandum nequeant instituere, animis consternabuntur, quando sentient, non posse ad salutem converti hoc malum divinitus immissum, & jacebunt magnifici tui, abundabunt, abundantissime diffugient & diffundent se populus tuus super istos montes, dispersus ut oves, quæ carent pastore, dum nullus eas congregat in caulas.

Vers. 19.] Hisce jam ita expositis, conclusio subjicitur, quæ & pænæ magnitudinem, & ejus causam præcipuam propheta repetit, ut hunc quasi aculeum in animis auditorum relinquat, quò sæpius & diligentius horum recordentur. Sic autem per gradationem progreditur: nulla est plaga tuæ, ô Ninive, curatio, nulla mitigatio, nulla consolatio, & planè irreparabilem accepisti cladem. Nulla est contractio fracturæ tuæ i. e. curatio, quia quando incipit curari vulnus, tum cutis circumcirca corrugatur, ægra est plaga tua, ægra, quia agros facit, quia illâ sunt affecti, sic Jer. 14, 17. & 10, 19. & 30, 12. quicumq; audient rumorem tuum, famam de te sparsam, ad verbum, auditionem, vide Obad. v. 2. complodent, in signum lætitiæ suæ intus in animo conceptæ, manu super te, (quia hic latantium est gestus, ut Psal. 47, 2. 2. Reg. 11, 12. Esa. 55, 12. Job. 27, 23. est legere, quantumvis diversis phrasibus) & probabiliter, siquidem ferè nullus est populus, quem tu non vexârîs, & proinde meritò sibi quisq; de tuo gratulabitur exitio. Nam quem non pervasit afflictio tua, jugiter? Certè plerosq; populos attigit, & proinde omnes illi nunc tandem in tuâ clade illâ miserabili præ lætitiâ gestient, dicentes: quomodo cessavit exactor, fregit Jehova baculum improborum, sceptrum dominantium Esa. 14, 4. 5.

Ægra plaga.

Complodere
manu.

LocI

IN NAHUM. LOCI COMMUNES.

57

Ex versu 8.]

I. An melius esset tibi quàm No?] Civitas à Deo servatur, Civitatis salus.
Psal. 46, 5. 6. 7. & 127, 1. Esa. 37, 35. & propter impietatem perditur,
quantumvis munita Sup. c. 2, 8. L. C. I. Amos 9, 3. Hobad. v. 4.

II. Nutritiæ] Deus propterea societates hominum voluit institui,
ut alter alterius ope juvetur: idq; præcipit generali isto mandato, ut dili-
gas proximum tuum, sicut te ipsum, Lev. 19, 18. & illo, quodcunq; vultis,
ut faciant vobis homines, facite & vos ipsis Matt. 7, 12. Id ut tantò com-
modius fieri possit, etiam hunc ob finem secundarium (primarius enim
est gloria Dei) condita sunt magna emporia, in quæ variæ importantur
& exportantur merces in usum vicinorum, qui inde petere possunt, ad vi-
ctum & amictum, item ad medicinam &c. necessaria.

Emporium si-
nis.

Non etenim terræ ferre omnes omnia possunt.
In emporia verò ex varijs longèq; disitis regionibus exotica convehuntur
merces beneficio navigationis &c. Meminerint autem hoc titulo monitæ sint nutritiæ
urbes magnæ, ut sint nutritiæ, hoc est, alant potius & sustentent, quàm
occidant miseros vicinos in oppidis & pagis nimio questui deditæ. Hoc
ut innuatur in scripturâ, ille fœminarum more describuntur, & hæc filia & fœminæ.
appellatur Num. 21, 25. 29. Jud. 11, 26. Vide plura de hac re in Amos 5, 24.

III. Sitæ inter rivis] Quia hoc loco illud beneficium urbi A-
lexandriæ divinitus concessum celebratur, quod fuerit sita ad aquas & ris quid moneat.
fluviales & marinas (sicut pleræq; civitates Anseatica) ut ita utrinq;
beneficio navigationis facilius exotica merces possint advehi, quantum
hoc sit commodum nostris tributum, quo carent urbes à mari remotiores,
diligenter inculcandum est. Quemadmodum beneficium Dei magnum
celebratur, quod Zabulon ad portam marium habitet, ad portum navi-
um Gen. 49, 12. Jos. 19, 10. seqq. sic Dan Jud. 5, 15. Jos. 19, 40. & Tyrus
ac Sydon inde prædicantur Ezech. 27, 3. seqq. Salomon 2. Chron. 8, 18. &
9, 21. Jeshophat, 1. Reg. 22, 49. Nam mater propterea etiam à Deo
est conditum, ut illic naves ambulent Psal. 104, 25. 26. & nautæ videant
celebrentq; Dei mirabilia opera Psal. 107, 23, seqq. & sicut Deo benedi-
cente naves onuste ac cum divitijs redeunt Prov. 31, 14. Sic eo irato pere-
unt, & ab eo confringuntur, Ps. 48, 8. 2. Chron. 20, 37. Esa. 23, 1. & 33, 14.
Expectent igitur classes oceani Dominum Esa. 60, 9. cui mare & venti pa-
rent Matth. 8, 27.

H 2

Ex ver.

Ex versu 9.]

I. *Aethiopia robori erat & Aegyptus*] Nulla est sapientia, Deo fidendum, nullaq; intelligentia, nullum Consilium ex adverso Jehovae, equus aptatur non hominibus, ad dicm praelij, sed Jehovae est ipsa salus Prov. 21. 30. 31. Illi ergo est confidendum, non hominibus, quantumvis sint multi & potentes Psal. 62. Non enim est rex, qui servetur multitudine copiarum. Potens enim non eripitur multitudine virium Psal. 33. 16. 17. 18. seqq. hi curraum & illi equorum, nos vero nomini Jehovae Dei nostri recordamur Psal. 20. 8. 9.

Foedera.

II. *Foedera cum impijs inita parum prosunt, quando Deus punitus est.* Vide tractatum de foederibus.

Ex versu 10.]

Civitatis excidium.

I. *Et haec deportationi fuit*] Propter Idololatriam & injustitiam vastantur civitates etiam munitissimae Mich. 1. 7. & 6. 16. & 3. 1.

Poena dilata.

II. *Parvuli si sunt*] Quo vindicta Dei tardior, eo est gravior, cum diu fuit spectata ejus longanimitas Rom. 2. 4. 5. & externis malis saepe malorum parentum culpam una luere coguntur liberi Exod. 20. 5. Levit. 26. 29. Deut. 28. 32. 53.

Ex versu 11.]

Jehovae ira velut merum.

I. *Tu quoq; inebriaberis*] Poculum est in manu Jehovae, & vinum turbidum est plenum mixtione ex quo fudit, veruntamen feces ejus, quas expresserant, bibent omnes improbi terrae, Psal. 75. 9. ut errent, sicut errat ebrius Job. 12. 25. quum inebriantur, sed non vino, perfundit autem eos Jehova spiritu soporis alti Esa. 29. 9. 10. Confer Esa. 51. 17. 22. Jer. 25. v. 15. Esa. 24. 9.

Opera tenebrarum in luce redarguentur.

II. *Eris latitans*] Quisquis male agit, odit lucem, Job. 3. 20. & quisquis male egit, coram Deo & hominibus se abscondere conatur Gen. 3. 10. sed frustra, quia oculi Jehovae attendunt ad vias cujusq;, nulla sunt tenebrae, ubi se abscondant operarii iniquitatis Job. 34. v. 21. 22. Ne itaq; dicas, a Domino abscondar &c. Sir. 16. 17. 18. 19. 20. Impij quidem dicent in extremo die, colles tegite nos, Hof. 10. 8. Apoc. 6. 16. sed Deus omne opus adducet in judicium cum omni re occultâ, sive bonum sive malum Eccl. 12. 15. 16. Vide Eph. 5. 12. 13. 14. Matth. 10. 26.

Ex versu 12.]

Dei benignitas.

Omnes munitiones similes ficubus] Hac & similibus parabolis de maturis fructibus Amos 8. de messe & vindemia Joel 3. declaratur Dei longani-

longanimitas, qui non facile ante punit, quam completa fuerit hominum iniquitas Gen. 15, 16. & peccata sunt quasi fructus in arbore (quæ hic est homo Psal. 1, 3.) pendentes, qui multos quidem sustinent ventos, cum sunt adhuc immaturi, sed ubi jam maturuerunt, sponte sua decidunt, & totum hoc seculum est quasi ver, quo bonæ & malæ arbores, i.e. homines pii & impij parturiunt & opera edunt, sed tempore mesis & aestatis, h.e. vitæ finis & extremi iudicii, cum fructus ad maturitatem pervenit, illi in horrea Dei congeruntur, hi igne inextincto comburuntur Matth. 13, 30. & 3, 12. & huc spectat illa parabola de ficu, unde sit desumendum signum venturi extremi iudicii, Luc. 21, 29. 30. ficus verò otiosa tum excinditur Luc. 13, 6. 7. 8. 9. Confer Mich. 7, 1. Jer. 24, 2. seqq.

Ex versu 13.]

I. Ecce populus tuus ut fœminæ] Deus Dominus ille exercituum & sors omnis roboris, confirmat manus ad prælium Psal. 144, 1. & cum ille non adest, animus maximorum bellatorum concidit Jos. 2, 11. & 5, 1. & 7, 5. Esa. 13, 6. Ezech. 21, 7. Supr. 2, 5. L. C. I.

Opera sunt fructus.

Deus docet manus ad prælium.

II. Aperientur inimicis portæ terræ tuæ] Deus portas terræ alicujus claudit & reseat, Psal. 147, 13. 14. Jos. 1, 3. 4. 5. 6. Hinc narrat Josephus prodigij loco fuisse, quum in obsidione urbis Jerosolymæ ferrea porta sua sponte se aperiret.

Referat portas.

Ex versu 14.]

Aquas obsidionis hauri tibi] Frustra omnia, nisi Dominus adfuerit Psal. 127, 1. Jehova irritum facit consilium gentium, consilium verò Jehova in seculum consistit, & beata illa gens, cujus Jehova Deus est. Ps. 33, 10. 11. 12.

Frustra nisi Dominus.

Ex versu 15]

Ibi consumette ignis] Impij aut malefacientes nusquam tuti, A- Impij nusquam, mos 9, 2. 3. Psal. 139, 7. 8. 9. 10. Obad. v. 4. nec in arce regiæ reges, Pharaon Exod. 8, 24. Belzazar Dan. 5, 30. nec in templo Sennacherib Supr. c. 1, 14. Esa. 37. 38. Nec in asylo Joab Exod. 21, 14. 1. Reg. 2, 28. 34. Nec in mari Jonas, c. 1, 4. Nec in spelunca quinq; reges Jos. 10, 16. Contra pii ubiq; tuti sunt, quia Deus adest illis Rom. 8, 31. 38. In igne tres Danielis socij Dan. 3, 29. In mari Exod. 14, 21. In fluvio Jos. 3, 16. Israelita, in navi discipuli Matth. 8, 26. Vide Hebr. 11.

Impij nusquam.

Pii ubiq; tuti.

Ex versu 16.]

Multiplicasti negociatores tuos, volabunt ut melolontha]

H 3

Indicatur

**Mercaturæ abu-
sus.**

Indicatur hic, quod in amplitudine mercaturæ pleni sint multi violentiæ, quæ peccant Ezech. 28. 16. ut merito probè cavendum suadeat sapiens, ne quis temere ineat consilium cum mercatore de permutatione, Syr. 37. 12. Quia inter venditionem atq; emptionem peccatum ultrò citroq; teritur, Syr. 27. 2. Prov. 20. 14. Interim mercatura ipsa non damnatur, cujus si tollitur abusus, manere potest usus, quod contra Anabaptistas quosdam est notandum.

Ex versu 17.]

**Luxus in magi-
stratu.**

Diademati tui, principes juniorum sunt locustæ locustarum] Ignavum otium, luxuria & acontia in magistratu maxime reprehendi-
tur Prov. 31. 4. 5. Esa. 5. 11. 15. 22. 23. & 28. v. 7. 8. Hof. 7. 7.

Ex versu 18.]

**Magistratus bo-
nus & malus.**

I. Dormitabunt pastores tui] Vigilantem oculum & aurem audientem, Dominus æque facit utrumq; Prov. 20. 12. In ira verò Deus dat personas, ad gubernandum ineptas Esa. 3. 3. 4. 5. 6. Agnoscamus igitur gratis animis, cum dedit personas aptas & idoneas Prov. 29. 2. Eccl. 10. 13. 14. Sir. 10. 1. 2. 3.

Pastores politici.

II. Sunt velut pastores, qui populo bene præsunt Esa. 44. ult. Jer. 23. 2. Vide Mich. 5. 2. 5. ubi autem non sunt prudentia consilia, corrumpit populus Prov. 11. 14. & 15. 22. dispergunturq; ut oves, quibus non est pastor 1. Reg. 22. 17. Num. 27. 17. Judith. 11. 16. Ezech. 34. 5.

Ex versu 19.]

**Impiorum ex-
scidium.**

Nulla est contractio fracturæ tuæ] Morte improbum afficit afflictio, & qui oderunt justum, disperduntur Psal. 34. 22. Supra cap. 1. 9. L. C. II. suos autem Deus percutit, & iterum obligat, vulnerat & curat, Hof. 6. 1. morte afficit, & in vitam restituit, deducit in infernum & re-ducit, deprimat & extollit 1. Sam. 2. 6. 7. Idem Deus omnis gratiæ autor, qui vocavit nos ad eternam suam gloriam in Christo Jesu, paulisper afflictos perficiat, stabiliat, roboret, fundet, ut ipsi sit robur & gloria in secula seculorum Amen. 1. Pet. 5. 10. 11.

Esaia 52. versu 9.

פָּצְחוּ רִנְנוּ יַחַד חֲרֹבוֹת יְרוּשָׁלַם
כִּי־נָחַם יְהוָה עַמּוֹ צָאֵל יְרוּשָׁלַם

I. INDEX

Autorum, quorum sententiæ in hoc Commentario
vel laudantur vel refutantur.

Augustinus pag.	18	Josephus	50. 59
Buxtorfius	7. 10. 16. 55	Junius	14. 52
Chaldaus paraphrastes	49	Lutherus	7. 14
Chemnitius	12	Ovidius	48
Curtius	50	Phocylides	49
Diodorus siculus	28	Plinius	8
Drusius	8	Plutarchus	36
Herodotus	21. 50	Strabo	50
Hieronymus	3. 14. 29. 41. 49	Tibullus	47
Horatius	16. 55	Virgilius	41. 57

II. INDEX

Vocum Hebræarum, quarum Etymologiæ, Emphases, propriæ
significationes & differentiæ hic declarantur.

7	משא	41	רחר	8	אל
46	cum dativo ניר	40	רמים	13	אל pro על
9	נטר	28	הצב	54	הר בה
42	נינוה	31	חלחלה	9	ארה אפים
9	נפד	10	חסה	13	ברועל
13	עד i. e. עד	55	טפסרים	8	פעל חמה
52	עם i. e. ע	10	ידע	55	ברח
42	פגר	22	יהורה	41	ברק חנית
40	פרק	40	ומיש	25	און est μέγρον
45	ראי	25	quavis כי	55	אוב אובי
26	רעל	41	להב חרב	9	גדל פוח
51	רתוק	27	לפיד	55	גורה
25	שב activum	15	מן negative	42	גויה
27	שוק, שוק	24	מפץ	8	גער

Et Græ-

INDEX.

Et Græcarum.

Ἐπιμαῖν	8	Πεπαισθη	44
Παρονομία	45	Φύλα	55

III. INDEX

Verborum & Rerum memorabilium.

A Bietes agitantur	26	Bellum precibus inchoandum	37
Abundare	56	est pœna	47
Ægyptus populosa	50	Beneficium maris magnum	57
Ægra plaga	56	Benoni pro paulo post futuro	12
Æthiopia valebat exercitu	50	Bibere i. est mala pati	52
Affixa pronomina etiam passivè signi- ficant	15	Civitatis salus	57
Alexandria in Ægypto, quæ & qua- lis	49. 50. 51	excidium	58
Allegoria à lustris ferarum	31	Civitates sint nutritiæ, scæminæ	57
Amicorum perfidia	48	Cogitare malum contra Jehovam	20
Analysis cap. I.	5. 6	Color rubeus seu coccineus	26
II.	12. 23	Comatuli sunt locustæ	55
III.	38. 39	Complodere manu	56
Angustia non surget bis, est commina- tio	12	Consilium nullum adversus Jeho- vam	19
Animus liquefit	30	Conscientia mala	27
Ἀνθρωποπαθία	8	Contrahere nigrorem ollæ	31
Aqua novat calamitates	10	Creaturæ coram Deo contremiscunt	8
Aquæ i. e. populi	29	Deo obediunt	17
Aquæ obsidionis	53	Crudelitatis pœna	33
Argumentum & summa cap. I.	5	Currus militares	26
II.	22	Deus est bonus	7. 9. 18
III.	39	refugium in malis	18
Affyrijs par pari referetur	10	malum prædicat, ut caveatur	7
Auditio i. e. fama	56	suos vindicat	24
		punit per hostes	32
		tegit suis alis	18
		docet	

INDEX

docet manus ad prælium	39	Homicidiorum detestatio	48
referat portas	ibid.	Hypallage	26
suos eripit	32	Hyperbole	26. 34
edit exempla	48	Idola perduntur	21
placatus & iratus	37	Idololatria est scortatio spiritualis	42
Dei benignitas	58	est cavenda	47
ira erga peccata	16	Ignis timetur	33
est velut turbo	17	Ignis i. e. bellum	53
velut merum	58	Impios dedecus manet	48
Deo confidendum	58	Impij comburuntur	13
coram Deo irato nemo potest sub-		nusquam tuti	59
stere	18	sunt ut stipula	13. 20
eum Deo facile vincitur	33	comparantur spiritibus	29
Dispositio hujus prophetiæ generalis	4. 5	& ebrijs	20
Disponere ut speculum	45	Impijs non est succurrendum	49
Divitiæ pereunt	34	Impiorum excidium	60
Donorum Dei abusus punitur	48	Inscriptio libri	4
Ecce	16. 36	Interrogatio rhetorica affirmativa	9
Εἰσωνεία sancta	24. 32	Inundatio notat calamitates	10
Ellipsis particulæ Sicut	52	Ira Dei	47
Emporiorum finis & officium	57	Ironia sancta	32
Enallage temporum	24	Lacedæmoniorum vestis militaris	26
Excellentia Jacob, quid?	25	Liberationes corporales sunt typi re-	
à Ficu similitudo	52	demptionis spiritualis	21
Filius malus luit peccatum patris	37	Locus rei perit, quando ipsa perit	11
Flagitia sunt arguenda	47	Locustis confertur multitudo	66
Fœdera	58	Lorum frangere	15
Frustra nisi Dominus	59	Lumbos confirmare	24
Genua labant	31	Luxus pœna	34
Gladiorum abusus	47	Luxus in magistratu reprehenditur	60
Gradatio	56	Magistratus nulli sua eripiat	35
Homines comparantur arboribus	49	Deum metuat	37

INDEX.

Magistratus bonus & malus	60	Parvulos occidere est summa crudeli-	
Melolontha	54	tas	51
Mercatores quidam ut bruchi	54	Pastores i. e. regni proceres	56. 60
Mercaturæ abusus	60	Peccatores moriuntur	47
Merum ira divinæ	13. 58	Pedes Evangelizantis	16
Mirabilia in naturâ Deus facit	8	Pij castigantur, non planè perdun-	
Montes commoventur	17	tur	14. 19
Mosis phrasi cur utantur prophetae	17	ubiq; tuti sunt	59
Movere alicui i. e. solari	45	Pios manet gloria	48
Mulierem denudari est dedecus	44	Pluralis numerus notat excellentiam	28
Mulierum fastus punitur	34	Pœnæ metus	35
Nahum unde dictus & quis	3	Pœna dilata	58
quando, quibus, quo fine præ-		Prolegomena	3
dicaverit	4	Prophetae etiam à futuris confirmant	51
Navigationis commoda	57	Prosopolepsia in docendo vitanda	7
Nihil Deo nimis firmum	21	Rapina vitanda	46
Nineve evertetur	11. 52	Repetitio habet emphasin	30
bellis fracta	11	Roman.	7. 11. 44
confertur scorto	42. 43	Sanguis terret	33
piscinæ	29	Sennacherib moritur inglorius	15
Nineve deluditur	31	Senes vendere	51
Ninives direptio	30	Similitudinis particula deest	52
est à Deo	36	Sodomæ everfio	9
Ninevitarum stupor	27	Stellis cœli confertur multitudo	54
rex, raptor	32	Stipula facilè consumitur	13. 14
No nutritia eversa	49. 50. 51	Summa hujus libri	3
Nubes pulvis pedum Dei	7	Tenebræ i. e. calamitates	4
Opera sunt fructus fidei	59	premunt malos	19
Opera tenebrarum in luce redargutin-		Ter cur idem repetatur	8
tur	58	Terræ motus	17
Paronomasia	30	Terra confertur vineæ	25
Partitio libri	4. 5		

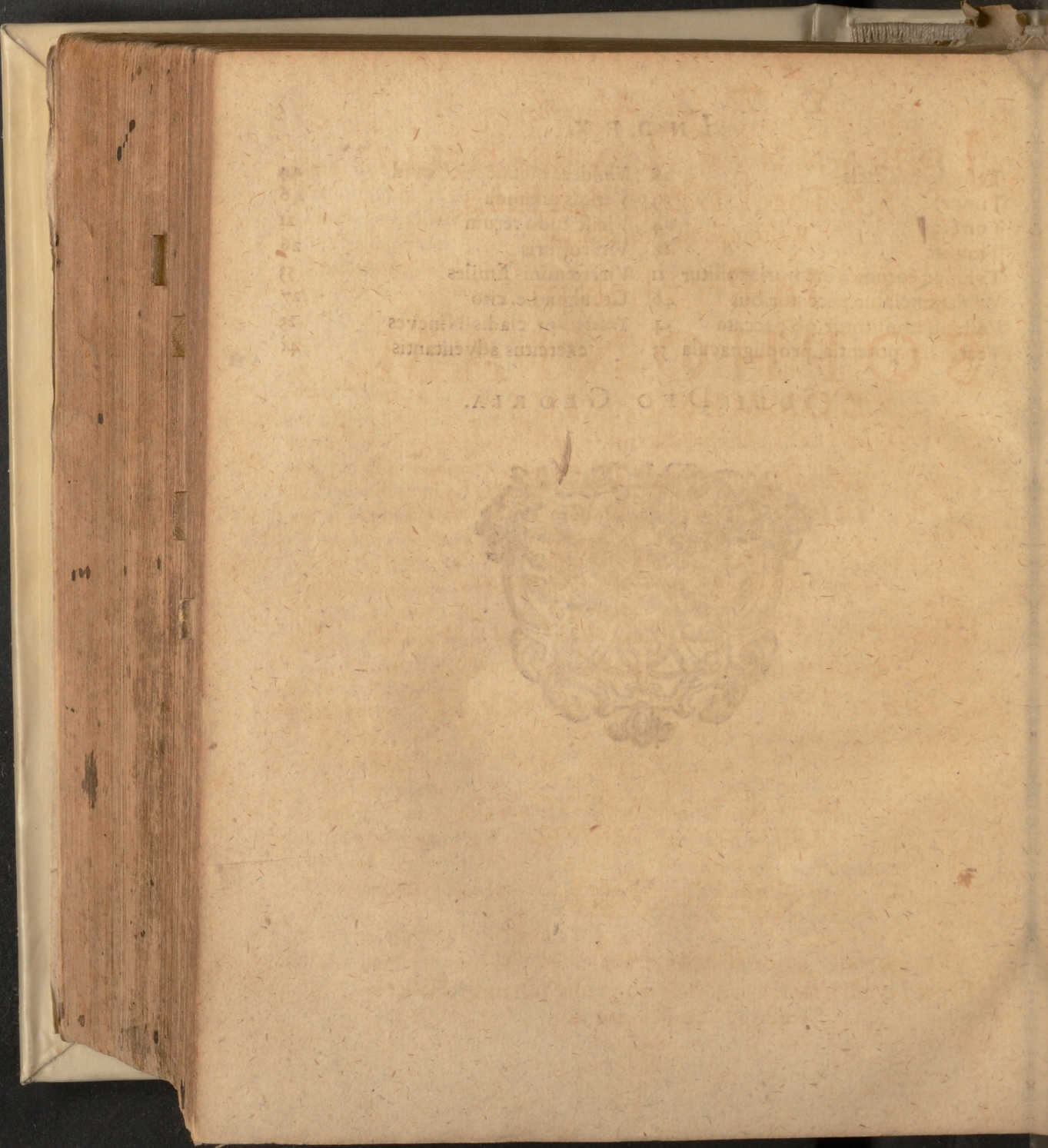
Testudo

INDEX.

Testudo militaris	28	Vendere metalepticè quid	44
Timor	34	Veritas amanda	46
Tondere	14	Viciscitudo rerum	21
Transire	14	Viri roboris	26
Tyranni, eorumq; memoria tollitur	21	Viri foeminis similes	53
Væ denunciatur peccatoribus	46	Ut fulgur i.e. citò	27
Vastatio immittitur ob peccata	34	Ἡ ποτύπωσις cladis Nineves	23
Vectes i. e. potentia, propugnacula	53	exercitus adventantis	41

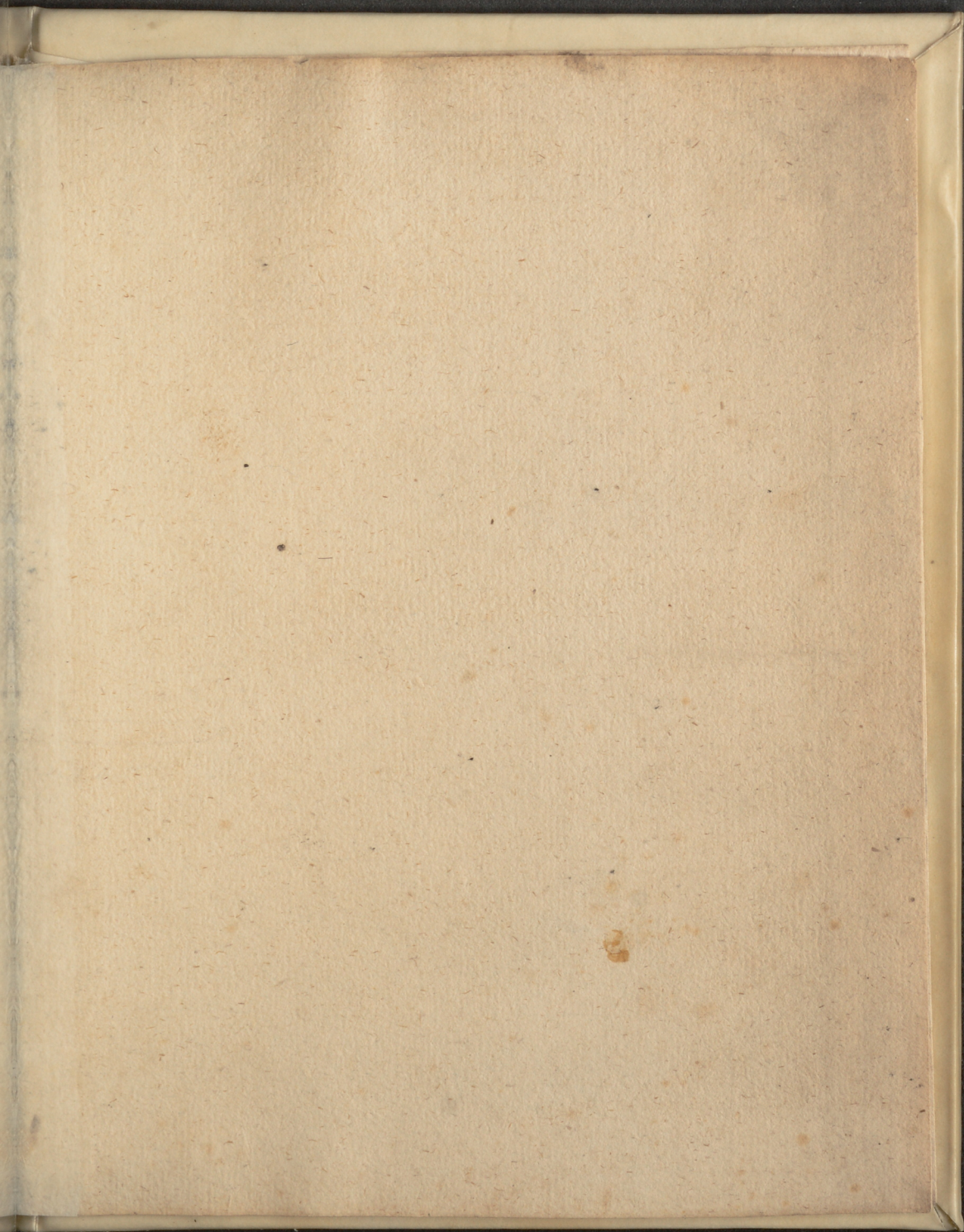
SOLI DEO GLORIA.

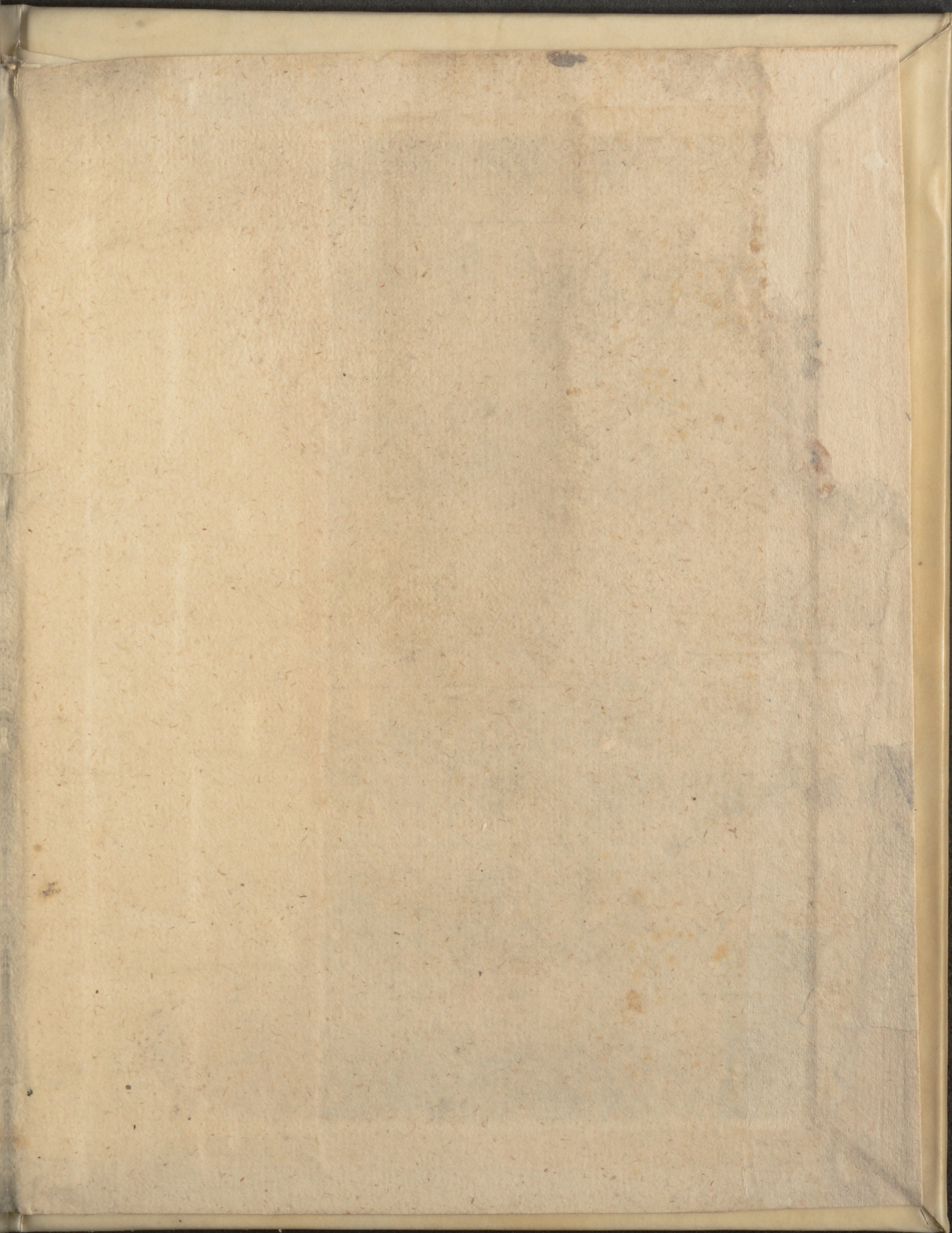

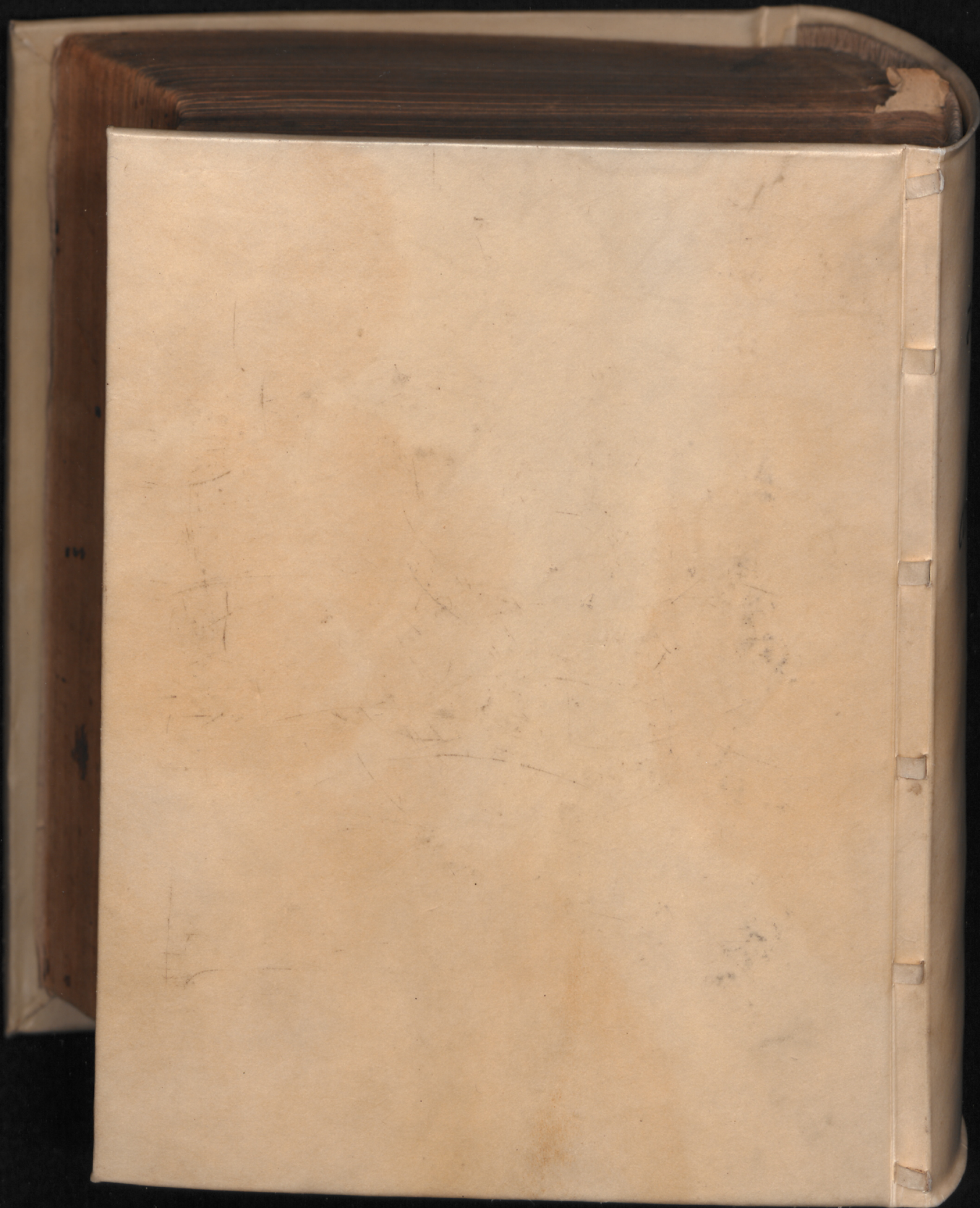
Victorum explicat hac parte glitanti.

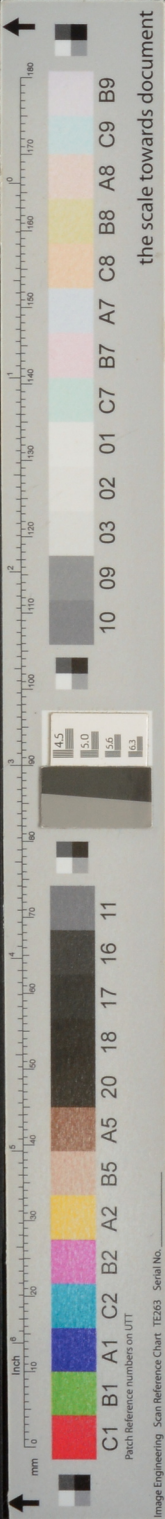
Rom. 12. p. 12	Der Tag der Barmherzigkeit	9.
Rom. 19. p. 4	Chod a bei geseitigen	11.
1 Cor. 4. p. 1.	Der Tag der Barmherzigkeit	16.
Gal. 4. p. 7.	Der Tag der Barmherzigkeit	24.
Tit. 2. p. 12.	Der Tag der Barmherzigkeit	30.
Gal. 4. p. 25.	Der Tag der Barmherzigkeit	42.
Gal. 3. p. 25.	Der Tag der Barmherzigkeit	50.
Rom. 12. p. 2.	Der Tag der Barmherzigkeit	58.
Rom. 12. p. 6.	Der Tag der Barmherzigkeit	62.
Rom. 12. p. 18.	Der Tag der Barmherzigkeit	70.
Rom. 13. p. 8.	Der Tag der Barmherzigkeit	78.
Col. 3. p. 16.	Der Tag der Barmherzigkeit	86.
1 Cor. 16. p. 5.	Der Tag der Barmherzigkeit	92.
2 Cor. 12. p. 8.	Der Tag der Barmherzigkeit	98.
1 Cor. 13. p. 10.	Der Tag der Barmherzigkeit	104.
2 Cor. 6. p. 7.	Der Tag der Barmherzigkeit	110.
1 Thim. 4. p. 3.	Der Tag der Barmherzigkeit	112.
2 Thim. 5. p. 12.	Der Tag der Barmherzigkeit	118.
Gal. 4. p. 28.	Der Tag der Barmherzigkeit	124.
Heb. 9. p. 12.	Der Tag der Barmherzigkeit	130.
Gal. 2. p. 5.	Der Tag der Barmherzigkeit	136.
1 Cor. 5. p. 7.	Der Tag der Barmherzigkeit	142.
1 Cor. 5. p. 4.	Der Tag der Barmherzigkeit	148.
Pet. 2. p. 21.	Der Tag der Barmherzigkeit	154.
1 Pet. 2. p. 11.	Der Tag der Barmherzigkeit	160.
1 Thim. 1. p. 16.	Der Tag der Barmherzigkeit	166.
1 Thim. 1. p. 22.	Der Tag der Barmherzigkeit	172.
1 Thim. 4. p. 8.	Der Tag der Barmherzigkeit	178.
Act. 2. p. 12.	Der Tag der Barmherzigkeit	184.
Rom. 11. p. 33.	Der Tag der Barmherzigkeit	190.
1 Thim. 4. p. 12.	Der Tag der Barmherzigkeit	196.
1 Thim. 3. p. 15.	Der Tag der Barmherzigkeit	202.
1 Pet. 5. p. 8.	Der Tag der Barmherzigkeit	208.
Rom. 8. p. 18.	Der Tag der Barmherzigkeit	214.
1 Pet. 3. p. 10.	Der Tag der Barmherzigkeit	220.
Rom. 6. p. 4.	Der Tag der Barmherzigkeit	226.
Rom. 6. p. 23.	Der Tag der Barmherzigkeit	232.
Rom. 8. p. 12.	Der Tag der Barmherzigkeit	238.
1 Cor. 10. p. 13.	Der Tag der Barmherzigkeit	244.
1 Cor. 12. p. 3.	Der Tag der Barmherzigkeit	250.
1 Cor. 15. p. 10.	Der Tag der Barmherzigkeit	256.
2 Cor. 3. p. 2.	Der Tag der Barmherzigkeit	262.
Gal. 3. p. 22.	Der Tag der Barmherzigkeit	268.
1 Thim. 5. p. 17.	Der Tag der Barmherzigkeit	274.
Gal. 6. p. 1.	Der Tag der Barmherzigkeit	280.
1 Thim. 4. p. 3.	Der Tag der Barmherzigkeit	286.

the scale towards document

SOPHONIAE.

93

ecclesiæ liberatorem, utcunq; magna sint
enta & obstacula, dum ita ait: *Ecce me
creaturas spectas? conficiente consumma-
r, 10. cum omnibus affligentibus te, Luth.*
denen aufmachen / die dich beleidigen / ne-
bi possint, *tempore illo simul servabo claudi-*
n synagogam & *depulsam* gentium multi-
plura Mich. 4, 6, qui claudi erunt, dona-
ut possint accedere, & qui depulsi sunt,
Dei alieni, advocabuntur, *disponamq; eis*
tota, imo *omni terra* pudoris eorum, ubi
pudore confusi sunt, faciam celebres ac
avis hostili, ubi probris & fannis perpe-
ant expositi.

ec vero res, ut tantò sit certior, eorundem
tituitur repetitio: *tempore illo adducam*
locum cupitum ac diu desideratum, quo
ero vos, *tum disponam vobis nomen & lau-*
lis *terra cum reducam captivitates vestras,*
urbas ex vobis, *in oculis vestris.* Quæras?
pheta captivitatem; ut aliàs sapè aliq? Vide
. Sciendum, quod hic propheta paulò ante
yloniam vixerit, & propterea pluraliter
omnes captivitates solum iri crederent,
ovincijs, quò erant dispergendi. Nume-
nim quatuor captivitates Judaicæ: In I.
uctus fuit 2. Chron. 33, 11. In II. Rex Jeho-
6. In III. Jehojacin & Jechonias, 2. Reg.
6, 10. In IV. & ultima Sedechias rex depor-
olyma cum templo est diruta ac conflagra-

*Judeorū
& gentiū
Ecclesiæ.*

*Captivi-
tates cur-
dicat.*

*4. praci-
pue.*

M 3

vit